

Danmark - Kenya

Strategisk ramme 2021-2025

Indhold

1	Danmark i Kenya: Vision og strategisk retning	1
2	Situationen i Kenya: Resultater, udfordringer og risici	3
3	Strategiske mål for Danmarks partnerskab med Kenya	8
3.1	Grøn, bæredygtig og inkluderende vækst	9
3.2	Demokratisk regeringsførelse, menneskerettigheder og lige adgang til tjenesteydelser	11
3.3	Modstandsdygtighed, fred og stabilitet	13
3.4	Strategisk monitorering af Danmarks brede engagement i Kenya	15
3.5	Sammenhæng og partnerskaber til støtte for de strategiske mål.....	15
4	Det bilaterale udviklingsprogram for Kenya, 2021-2025	17
	Bilag 1. Kort over Kenya	27
	Bilag 2. Nøgletal for Kenya	28
	Bilag 3. Principper for formulering af de bilaterale udviklingsengagementer	29

1 Danmark i Kenya: Vision og strategisk retning

Danmark og Kenya har siden Kenyas uafhængighed i 1963 haft tætte bilaterale relationer, og Kenya er fortsat en vigtig partner for Danmark i Afrika. Kenya er indgangssporten til Østafrika og udgør regionens økonomiske centrum, er drivkraft for regional integration og er et vigtigt knudepunkt for internationale organisationer og virksomheder. Kenya er også i vid udstrækning værts- og transitland for flygtninge fra urohærgede nabolande i området mellem Afrikas store søer og Afrikas Horn. Kenya er samtidig en vigtig aktør, når det gælder fred og stabilitet i Østafrika. Kenyas geostrategiske placering i det vestlige Indiske Ocean har også direkte betydning for Det Maritime Danmark.

Danmark og Kenya har en række fælles strategiske interesser i forhold til at adressere illegal migration og håndtere flygtningestrømme, bekæmpe voldelig ekstremisme og terrorisme, dyrke kommercielle muligheder og fri og retfærdig samhandel, fremme af fælles værdier og et globalt engagement i bæredygtig udvikling. Selvom Kenya stadig kæmper internt med at opfylde behov og forventninger hos sin befolkning, er landet blevet en vigtig partner i arbejdet med dagsordener for bæredygtig udvikling og med hensyn til at fremme demokratiske værdier internt i landet og globalt på grundlag af FN's Verdensmål. Det samme gælder i arbejdet med klimaforandringer, adgang til vedvarende energi samt cirkulær økonomi, ligestilling mellem kønnene, seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder og unge. Derudover vokser Danmarks kommercielle interesser i Kenya, især inden for handel med tjenesteydelser samt investeringer. Det voksende antal forbrugere og den stigende urbanisering vil skabe flere kommercielle muligheder for danske produkter, tjenesteydelser og bæredygtige løsninger.

Med Kenya som en førende politisk og økonomisk magtfaktor på det afrikanske kontinent vil de stærke relationer mellem Danmark og Kenya forblive en vigtig del af Danmarks Afrikapolitik. Danmarks engagement i Kenya er baseret på en forpligtelse til international solidaritet forankret i Verdensmålene om, at ingen må lades i stikken, og til at håndtere stigende national og global ulighed. Det er også baseret på en interesse i at skabe et stabilt, demokratisk og velstående Kenya, der er i stand til at beskytte menneskerettighederne, bekæmpe korrupsion, levere tjenesteydelser og anstændige jobs til sine borgere, håndtere virkningerne af klimaforandringer og inddæmme nationale og regionale humanitære og sikkerhedsmæssige udfordringer, inden de ender i store strømme af flygtninge og illegale migranter.

Danmarks engagement under den strategiske ramme vil blive endnu vigtigere og endnu mere nødvendig i lyset af COVID-19-pandemien, da Kenya i de kommende år vil skulle håndtere de negative sundhedsmæssige, økonomiske og humanitære konsekvenser af krisen. Det vil samtidig være af afgørende vigtighed for Kenyas fortsatte rolle som en stabiliserende faktor for Afrikas Horn, både med hensyn til sikkerhed, migration og økonomisk vækst. Engagementet vil også bidrage til genstart af dansk handel i kraft af det strategiske fokus på markedsmuligheder for danske virksomheder og investorer. Værktøjerne til rådighed er dansk udenrigs-, sikkerheds-, handels- og udviklingspolitik samt kommercielle samarbejde, som i sidste ende tjener Danmarks sikkerhed, velfærd og kerneværdier.

Danmark har en stærk platform i Kenya, der udspringer af et langvarigt og engageret partnerskab med styrket samarbejde inden for handel og udvikling, et stadigt dybere og bredere myndighedssamarbejde og en langsigtet involvering i at fremme fred, stabilitet og sikkerhed. Større reformer som f.eks. forfatningen fra 2010 samt viljen til at decentralisere regeringsmagten og Kenyas villighed til at tage et ansvar i den regionale fred og stabilitet, ikke mindst som værtsland for hundredtusinder af flygtninge, har holdt samarbejdet mellem Danmark og Kenya levende og dynamisk.

Globalt grønt lederskab, styrkede forebyggende indsatser i oprindelses- og transitregionerne for tvungen og irregulær migration, forhindring og imødegåelse af voldelig ekstremisme samt et stærkt ønske om at fremme ligestilling mellem kønnene og kvinders og pigers rettigheder er nogle af grundstenene i Danmarks udenrigs-, handels-, sikkerheds- og udviklingspolitiske prioriteter. Den strategiske ramme for Danmarks partnerskab med Kenya bidrager direkte til disse.

Det vi gerne vil opnå

Det danske engagement i Kenya har til formål at fremme: *Et stabilt og demokratisk Kenya, der er i stand til at levere sociale tjenesteydelser og anstændige jobs til sin befolkning samtidig med, at det sikrer de rettigheder og fordele, der er indeholdt i forfatningen, fremskynder inklusiv, bæredygtig vækst og grøn omstilling og inddammer nationale og regionale humanitære og sikkerhedsmæssige udfordringer, inden de bliver til store strømme af flygtninge og illegale migranter.* For at fremme denne vision vil der blive fokuseret på følgende tre strategiske mål for perioden 2021-2015:

1. **Grøn, bæredygtig og inklusiv vækst:** Fremme grøn, bæredygtig og inklusiv økonomisk vækst og anstændige jobs med fokus på unge og på markedsmuligheder for danske virksomheder og investorer med relevante løsninger.
2. **Demokratisk regeringsførelse, menneskerettigheder og lige adgang til tjenesteydelser.** Styrke demokratisk deltagelse og borgerinddragelse, beskytte menneskerettigheder, herunder seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder (SRSR), adgang til retssystemet samt levering af retfærdige offentlige tjenesteydelser gennem implementering af forfatningen og ved gennemførelse af decentralisering.
3. **Modstandsdygtighed, fred og stabilitet:** Fremme modstandsdygtighed, fred og stabilitet i Kenya ved at imødegå voldelig ekstremisme, forhindre menneskeskabte kriser og naturkriser og styrke Kenyas proaktive rolle i regional fred og sikkerhed og som værtssamfund for flygtninge.

De tre strategiske mål vil være afsæt for yderligere styrkelse af det allerede stærke bilaterale forhold mellem Danmark og Kenya. Det omfatter opbygning af alliancer med Kenya om globale dagsordener i internationale fora, især vedrørende menneskerettigheder, herunder SRSR, klimaforandringer og miljø, irregulær migration og flygtningepolitikker, fri og retfærdig handel og multilateralisme. På tværs af de strategiske mål vil danske nøgleprioriteter blive forfulgt. De omfatter ligestilling mellem kønnene og kvinders rettigheder, de unge og inklusion af marginaliserede grupper.

Visionen og de strategiske mål er tilpasset Kenyas overordnede udviklingsplan, Vision 2030, som hviler på tre grundstene - økonomisk, social og politisk udvikling - og som stræber efter målet om "et globalt konkurrencedygtigt og velstående land med en høj livskvalitet i 2030". Gennemførelsen af Kenyas progressive forfatning fra 2010 vil fortsat sætte retning for det danske udviklingsengagements fokus på statens ansvarlighed, inklusion og lighed, der realiseres ved hjælp af et styrket decentraliseret system, bæredygtig vækst og beskyttelse af menneskerettigheder. Det danske engagement til støtte for de strategiske mål vil også hjælpe Kenya med opnåelsen af en række Verdensmål, der naturligt udgør de internationale normative rammer for det dansk-kenyanske partnerskab.

2 Situationen i Kenya: Resultater, udfordringer og risici

Væsentlige fremskridt – politisk konsolidering og økonomisk og menneskelig udvikling

Kenya er nået langt inden for de seneste årtier. Politisk har Kenya udviklet sig fra et postkolonialt enkeltpartiregime til et flerpartidemokrati med en moderne og liberal forfatning. Landet har haft en relativt høj økonomisk vækst og vist forbedringer på en række sociale og økonomiske indikatorer. Kenyas økonomi har klaret sig relativt godt med en gennemsnitlig realvækst i BNP på 5,5 % i løbet af de sidste otte år. Endnu vigtigere er det, at fattigdom er faldet fra, at 44 % levede i ekstrem fattigdom for under 1,9 USD om dagen i 2008 til 37 % i 2015. På grund af befolkningsvæksten er det absolutte antal fattige dog ikke faldet.

Stigende vækst i BNP i de sidste to årtier koblet med stigende indkomster pr. indbygger gjorde, at Kenya i 2014 fik status som et lavere mellemindkomst-land. Kenya er desuden fortsat den største og mest diversificerede økonomi i Østafrika. Kenya har også de højeste offentlige indtægter i Afrika, hvilket gør staten til den største aktør i forhold til økonomien, når det kommer til finansiering. En stor og stigende offentlig gæld har imidlertid reduceret det finanspolitiske råderum og Kenyas evne til at foretage investeringer, der er afgørende for landets udvikling. En holdbar gældsstyring vil være overordentlig vigtig for Kenyas økonomiske udvikling i de kommende år. COVID-19-krisen vil også ramme Kenyas økonomi hårdt i form af et reduceret BNP. Det skyldes primært husholdningernes og virksomhedernes faldende forbrug og en turistbranche i frit fald.

På trods af fortsat økonomisk vækst er uligheden i velstand og velfærd ikke faldet væsentligt. Mens andelen af personer, der lever i ekstrem fattigdom, er faldet, gør det samme sig ikke gældende for det faktiske antal af personer, der lever i fattigdom. Visse grupper bliver konsekvent ladt tilbage på grund af indkomstfattigdom, køn, alder eller andre ugunstige omstændigheder. Internationalt udviklingssamarbejde vil således forblive relevant og nødvendigt på mellemlangt sigt til at katalysere økonomisk vækst, konsolidere de opnåede investeringsresultater og finansiere fattigdomsorienterede udviklingsinvesteringer til gavn for dem, der er blevet ladt tilbage. Hvis Kenya fortsat skal vokse og have fremgang på en mere ligelig måde og være en stabil drivende kraft for den regionale udvikling, har Kenya brug for partnerskaber med lande som Danmark. Sådanne partnerskaber er vigtige, fordi de kan være med til at tiltrække investeringer og viden til brug for en udvikling, der sigter mod også at få de svageste med og ikke lade nogen i stikken.

Når det drejer sig om menneskelig udvikling, er der opnået bemærkelsesværdige resultater med for eksempel højere forventet levealder, fald i fødselshyppigheden og en stor stigning i mobiltelefondekningen. Kombinationen af en relativt veluddannet og teknologikyndig befolkning og højhastighedsinternet giver Kenya en lang række muligheder inden for digitalisering, innovation og i sidste ende økonomisk transformation. Derudover spiller brancheforeninger, erhvervsorganisationer, fagforeninger og civilsamfundsorganisationer en positiv rolle med hensyn til at drive økonomisk og social forandring og således også med hensyn til at åbne muligheder for danske virksomheder.

Vedtagelsen af forfatningen i 2010 var kulminationen på en ti år lang politisk proces, der søgte at adressere magtkoncentration og historiske konflikter, hvilket førte til voldelige uroligheder ved valget i 2007. Forfatningen beskytter i princippet alles rettigheder og giver alle lige muligheder. Forfatningen fremkaldte en proces med henblik på decentralisering af magten, hvilket indebærer det største, men stadig uopfyldte, potentiale for inklusiv udvikling i Kenya. Mens fordelene ved decentralisering kun langsomt kan mærkes, har den fortsatte

gennemførelse af forfatningen potentiale til at bringe beslutningerne og tjenesteydelserne tættere på befolkningen – noget som i sidste ende kan øge statens ansvarlighed.

Fortsat magtkoncentration og udfordringer for decentralisering

Der er stadig mange udfordringer for Kenyas udvikling, og mens andelen af ekstremt fattige kenyanere er faldet til 37 %, vil størstedelen forblive i fattigdom, medmindre fattigdommen adresseres ordentligt. De økonomiske konsekvenser af COVID-19 som f.eks. afbrudte forsyningskæder og eksport og det midlertidige kollaps af turistindustrien er en påmindelse om, hvor nemt fattigdomsbekæmpende foranstaltninger undermineres. De grundlæggende årsager til Kenyas udviklingsudfordringer bunder i en national politisk økonomi, der er kendetegnet ved koncentration af rigdom på meget få hænder, stammekultur og en politisk kultur, der fastholder eksklusion, politiske vennetjenester og korrupsion. Det er derfor vigtigt at støtte gradvise reformer og tiltag, der kan styrke regeringsførelsen og modstandskraft på alle niveauer samt en mere retfærdig adgang til offentlige tjenesteydelser. Det vil opbygge tillid og bane vejen for flere investeringer, økonomisk vækst, en mere retfærdig fordeling af tjenesteydelser og større udviklingsresultater. I sidste ende vil disse faktorer forme Kenyas fremtidige stabilitet og velstand og skabe muligheder for, at kenyanerne kan slippe ud af fattigdom.

Den decentraliseringsproces, der blev igangsat med forfatningen, har til formål at adressere Kenyas ulighed og centraliseringen af statens magt og forvaltning. Det er især vigtigt, at decentraliseringen fungerer, når det drejer sig om tjenesteydelser som sundhedspleje, hvor borgerne har en klar forventning om, at der vil ske forbedringer. Der er dog visse udfordringer med hensyn til at få decentraliseringen til at fungere for befolkningen. Det skyldes især kompleksiteten af de strukturelle forandringer, som decentraliseringen indebærer, og er til dels et resultat af politisk tovtrækkeri mellem de centrale nationale aktører og regionerne med hensyn til fordeling af ressourcer. Hvis der mangler politisk støtte og lederskab risikerer decentraliseringsprocessen at blive endnu et lag i bureaukratiet, der hovedsageligt tjener den politiske elite, øger korrupsionen og den offentlige sektors ineffektivitet.

Et dynamisk, men udfordret civilsamfund

Kenyas civilsamfund er varieret, aktivt og relativt dynamisk, men er underlagt begrænsninger. Civilsamfundet består ikke bare af konventionelle NGO'er men også af tusindvis af lokalsamfundsbaseede og religiøse organisationer, fora, tænketanke, borgerkoalitioner og meget andet. Der er behov for flere tiltag fra regeringens side for at beskytte ytringsfriheden og forsamlingsfriheden og for at muliggøre et åbent og velfungerende offentligt og demokratisk rum. Det er især tilfældet efter det omstridte parlamentsvalg i 2017 og behovet for at værne om de mange fremskridt i forfatningen. Lovgivning, der fjerner visse begrænsninger i civilsamfundsorganisationernes friheder, er endnu ikke gennemført, og der er tegn på, at civilsamfundsorganisationernes rolle i udformningen og påvirkningen af den politiske dagsorden indskrænkes. Det understreger vigtigheden af at støtte civilsamfundets kapacitet til at fungere som vagthund, forsvare menneskerettigheder og fremme borgernes mulighed for at kræve deres rettigheder fra de ansvarlige myndigheder.

Indgroet korrupsion

På trods af flere antikorrupsionstiltag har Kenya ikke opnået nogen væsentlig fremgang i den henseende de seneste ti år. Korrupsion har været et vedvarende problem siden før uafhængigheden og gennemsyrrer det kenyanske samfund på alle niveauer - politisk, retsvæsenet, politiet, den offentlige forvaltning og det økonomiske område. Korrupsion finder sted på alle niveauer fra småbestikkelse i færdselspolitiet til skandaler med underslæb i

forbindelse med offentlige indkøb foretaget af topembedsmænd. Problemerne med at bekæmpe korruption i Kenya fra toppen er forbundet med den snævre sammenhæng mellem korruption og politik, hvor medlemmer af magteliten historisk har udnyttet de offentlige institutioner til personlig berigelse og til politiske formål. Efter vedtagelsen af Kenyas forfatning har problemerne med skattemæssig decentralisering og den offentlige økonomistyring på regionalt niveau skabt et nyt rum for potentiel korruption. Det indebærer imidlertid også muligheder for at styrke det offentlige tilsyn ved hjælp af mere effektive kontrolmekanismer.

Lighed for loven og menneskerettigheder

Gennemførelsen af forfatningen har sat gang i store strukturelle, juridiske og institutionelle reformer inden for retsvæsenet, der har til formål at retablere retssystemets troværdighed og forbedre adgangen hertil for den almindelige kenyaner. Udbredt straffrihed og manglende retssikkerhed er stadig en væsentlig udfordring. Det samme gælder for politisk indblanding i retssystemet. Fremadrettet vil retsvæsenets uafhængighed og neutralitet fortsat være afgørende, det gælder også i lyset af dets potentielle rolle med hensyn til politisk transition og fortolkning af forfatningen. Kenya har taget nogle vigtige skridt for at forbedre menneskerettighederne, bl.a. ved at styrke lovgivningen. Der sker dog fortsat overtrædelser, herunder udenretslige drab, bortførelser og frihedsberøvelse i forbindelse med sikkerhedsstyrkernes håndtering af al-Shabaab. Der er samtidig utilstrækkelig beskyttelse af rettigheder for personer, der lever med handicap og andre socialt udsatte grupper som f.eks. LGBT+-personer. Det er afgørende at fremme disse rettigheder.

Udbredt fattigdom og ulighed

På trods af den relativt høje, vedvarende økonomiske vækst lever over 18 millioner kenyanere stadig under den globale fattigdomsgrænse på 1,90 USD pr. dag. Uligheden er enorm, og 56 % af bybefolkningen lever i slumområder. Selv i relativt velstående områder som f.eks. Nairobi eksisterer der stadig dyb og flerdimensionel fattigdom. De lokale fattigdomsmæssige forskelle udfordrer den nationale sammenhængskraft, og der er risiko for, at de mest marginaliserede og sårbare grupper lades i stikken. I de tørre og halv-tørre landområder, der dækker det meste af det nordlige Kenya, er fattigdomstallene helt oppe på 80 % for distrikter som f.eks. Turkana. Selvom decentraliseringen har igangsat en vis regional omfordeling for at udjævne forskellene, er den økonomiske omfordeling på tværs af indkomstgrupper og distrikter stadig ikke tilstrækkelig til at gøre noget ved den enorme ulighed. Periodisk tilbagevendende og stadig mere hyppige tørker - forstærket af klimaforandringer og miljøforringelse - vil besværliggøre fattigdomsbekæmpelsen yderligere og øge sårbarheden for lokalsamfund i visse distrikter. Når det drejer sig om kvindernes økonomiske selvstændiggørelse, forholder det sig sådan, at selvom 80 % af de kenyanske kvinder arbejder i husmandsbrug, er det kun 1 %, der rent faktisk ejer jorden.

Høj befolkningsvækst og behov for anstændige indkomstmuligheder

Befolkningsvæksten i Kenya er høj, men faldende. I henhold til folketællingen i 2019 er befolkningstallet 47,5 millioner. Befolkningen voksede i gennemsnit 2,2 % årligt fra 2009 til 2019 sammenlignet med 2,9 % i det foregående årti. Hvert år forsøger en ny generation svarende til befolkningen i københavnsområdet, at komme ind på det kenyanske arbejdsmarked. Desuden er kun ca. 15 % ansat i formelle jobs. I byerne er vækstraten høj med over 4 % om året. Det muliggør vækst i velstand og levering af tjenesteydelser, men giver også udfordringer i form af voksende fattigdom i byerne, slumområder og organiseret kriminalitet.

Det stigende antal unge, aktuelt 5 millioner, som står uden uddannelse og arbejde er en alvorlig økonomisk og social udfordring. Situationen gør, at de unge ikke får de fornødne

kompetencer, der skal give dem - og i sidste ende Kenya - et forspring i en stadig mere konkurrencepræget verden. Inddragelse og engagement i politik, bedre adgang til sundhedsydelse, til uddannelser af høj kvalitet og ikke mindst erhvervsuddannelser, der give adgang til anstændige jobs som faglærte, vil bidrage til at gøre Kenyas ungdomspukkel til et aktiv.

Med hensyn til arbejdsmarkedsforholdene befinder størstedelen af den kenyanske arbejdsstyrke sig i den uformelle økonomi, hvilket ofte betyder manglende overholdelse af arbejdsmarkedslovgivningen (herunder vedrørende løn). Inden for den formelle sektor er arbejdsregulativer og -politikker heller ikke fuldt gennemført på stats- og virksomhedsniveau. Generelt er der mangler i arbejdsmarkedslovgivningen med hensyn til internationale standarder for organisationsfrihed, forhandlingsret og retten til at strejke, men der er i de seneste år indført flere reformer. Ikke alle er dog vedtaget, som f.eks. lønregulativer, regler vedrørende ungdomsbeskæftigelse, ret til amning på arbejdet og deregulering af strejke. Der synes også at være en stigende generel bevidsthed i nogle sektorer om behovet for at genoptage en konstruktiv social dialog for at forbedre forholdet mellem arbejdstagere og arbejdsgivere.

Menneskelig udvikling: Seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder

På trods af forbedringer af mødres og børns sundhed i de seneste årtier er der stadig enorme udfordringer, også i forhold til lige adgang til sundhedsydelser, især seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder, og i relation til kønsbaseret vold. Disse udfordringer underminerer menneskelig udvikling. Over 5.000 kvinder og piger dør hvert år som følge af graviditetsrelaterede komplikationer, og børnedødeligheden er fortsat høj efter globale standarder, idet 5 ud af 100 børn dør, inden de bliver 5 år. Med begrænset adgang til prævention er forekomsten af teenagegraviditeter stadig høj med 18 % uden nogen mærkbar forbedring siden 2008. Også kønsbaseret vold er stadig udbredt i Kenya. Det samme gør sig gældende for børneægteskaber og tvangsægteskaber samt kvindelig omskæring, selvom denne praksis har været ulovlig siden 2011. Kun halvdelen af eleverne går fra grundskolen til de øvre klassetrin, hvor frafaldsraten er høj, især blandt piger. Selvom miljøet i Kenya fortsat er mere liberalt end i nabolandene, bliver seksuelle minoriteter stadig udsat for diskrimination og chikane, og deres rettigheder bliver ikke tilstrækkeligt beskyttet.

Forbedringer for erhvervslivet, men fald i eksporten

Kenya har en markedsbaseret økonomi og anses generelt for at være det økonomiske, kommercielle, finansielle og logistiske knudepunkt i Østafrika. Med den stærkeste kommercielle base i Østafrika er det lykkedes Kenya at tiltrække internationale investorer, også fra Danmark, selvom de samlede udenlandske direkte investeringer stadig er lave og udgør under 1 % af BNP. Der er imidlertid stadig flere danske virksomheder, der investerer i Kenya og etablerer lokale og regionale virksomheder i lyset af Kenyas strategiske placering, varierede økonomi, en relativt veluddannet og foretagsom arbejdsstyrke samt landets status som regionalt finanscentrum. Der er masser af markedsmuligheder for danske virksomheder, ikke mindst inden for servicefagene og logistik, mad- og drikkevarer, vand, energi, sundhed og medicinske forsyninger samt mere bredt inden for rådgivningsydelser.

Samtidig står virksomheder, der opererer i Kenya, over for en række udfordringer forbundet med korrupsion, sikkerhed, handel på tværs af grænser, ejendomsrettigheder, et arbitrært skattesystem og et uforholdsmæssigt stort bureaukrati i forbindelse med registrering og tilladelser. Regeringen har iværksat en række erhvervsreformer bl.a. inden for opstart af virksomhed, adgang til elektricitet, registrering af ejendom, beskyttelse af minoritetsinvestorer og strømlining af insolvensregler. På trods af store investeringer er infrastrukturen i dårlig stand. Kombineret med uhensigtsmæssig lovgivning og markedssvigt begrænser dette den

regionale og globale konnektivitet og dermed udsigterne til handelsdrevet udvikling. Eksportens andel af BNP faldt fra 21 % til 13 % mellem 2010 og 2017.

Sårbarhed over for klimaforandringer

Kenyas aktuelle elektricitetsproduktion er primært baseret på vedvarende energi. I 2018 var kun 13 % af Kenyas kapacitet til at generere elektricitet baseret på fossile brændstoffer, mens jordvarme og vandkraft tegnede sig for næsten 80 %. Vind er en voksende elektricitetskilde med åbningen af Afrikas største vindkraftprojekt i Lake Turkana, der støttes af Danmark. Biomasse (træ og trækul) er langt den største energikilde.

Sårbarhed over for klimaforandringer er en alvorlig udfordring i Kenya med en økonomi, der i høj grad afhænger af naturressourcer og allerede lider store tab som følge af tilbagevendende tørke og oversvømmelser. Sårbarhed over for ekstreme klimatiske forhold er drevet af skiftende og dårlige dyrkningsmetoder, der yderligere forværres af befolkningstilvæksten. Tørke er en central faktor i forhold til fattigdom og humanitære kriser, idet de forårsager voldsom fødevarerussikkerhed, underminerer menneskers livsgrundlag og husholdningernes modstandsdygtighed. Konsekvenserne af miljøforringelse for skrøbelige økosystemer øger også risiko for konflikt, fører til manglende sikkerhed, ligesom det underminerer mulighederne for at kunne opretholde livsgrundlaget. Utilstrækkelig vandforsyning i byerne samt strukturel vandmangel og udsving i de tørre og delvist tørre landområder betyder, at over 13 millioner kenyanere mangler adgang til rent drikkevand og 19 millioner til sanitet. Vandbårne sygdomme og forbundne lidelser er den hyppigste årsager til dødelighed blandt børn under 5 år og bidrager desuden til børns underernæring. Utilstrækkelig sanitet og hygiejne skaber også grobund for globale pandemier som f.eks. COVID-19.

Fred, sikkerhed, migration og internationale dynamikker

Ud fra konventionelle standarder anses Kenya for at være et stabilt land. Alligevel har Kenya områder og lommer af skrøbelighed som følge af sin historie med dårlig regeringsførelse, gentagne voldelige uroligheder i forbindelse med afholdelse af valg, stammekultur og etniske spændinger, alvorlige overtrædelser af menneskerettighederne samt udbredt korrupsion. Usikkerhed i grænselandet, organiseret kriminalitet og en nylig hjemmedyrket ekstremisme udgør yderligere elementer af skrøbelighed. Marginalisering giver næring til ustabilitet, og voldelig ekstremisme kan ikke længere udelukkende forklares med ustabilitet i Somalia.

Kenyas geografiske placering som indgangsport til det østafrikanske marked giver landet visse muligheder. Regionale dynamikker har dog også vist sig at være en udfordring. Langsigtet ustabilitet på Afrikas Horn har udfordret Kenya med ustabilitet langs grænserne, hyppige terrorangreb og flygtningestrømme som følge af menneskeskabte humanitære katastrofer. På grund af den langvarige ustabilitet samt periodisk tilbagevendende tørke har Kenya i årtier været vært for hundredtusindvis af flygtninge fra Somalia, Sydsudan, Congo og Etiopien. Kenya er i den henseende en regional nøgleaktør i sin egenskab af værts- og transitnation for flygtninge og irregulære migranter, selvom kenyanerne ikke selv er kilde til migration til Europa.

Kenya har forsøgt at adressere den udfordrende regionale situation ved hjælp af sikkerhedsforanstaltninger, militært engagement, humanitært samarbejde og aktivt diplomati for at finde regionale løsninger. Kenya er en væsentlig bidragsyder til regional og international fredsskabende og fredsbevarende missioner, herunder i Somalia, og er bidragsyder til FN's fredsbevarende missioner rundt om i verden. Intern politisk udvikling i regionen - ikke mindst i Etiopien, Sudan, Somalia og Tanzania - bidrager til mere, snarere end mindre, uforudsigelige

regionale fremtidsudsigter. Det gælder også for Kenyas bilaterale forhold til sine naboer, som har oplevet en del udsving de seneste år.

Endelig er den foranderlige internationale dynamik og stigende interesse for Kenya vigtig at bemærke. Europa og USA er stadig de primære partnere inden for handel og investeringer og på tværs af en række fælles værdier vedrørende demokrati og menneskerettigheder. I 2019 avancerede USA sit forhold til Kenya til et såkaldt "Strategisk Partnerskab" - en status, som kun er få andre afrikanske lande forundt. Globale aktører som f.eks. Kina og Indien og nye dynamikker i forhold til Golf-landene har en stigende indvirkning på Kenya. Det betyder også, at traditionelle udviklingspartnere ikke har så meget indflydelse som tidligere og derfor må maksimere effekten af deres indsats og identificere områder af gensidig interesse med de kenyanske partnere for at kunne levere på fælles prioriteter.

Boks 1: Risici og scenarier for Kenya

Opnåelsen af de strategiske mål for det danske partnerskab med Kenya afhænger af den politiske, økonomiske og sociale udvikling samt en række dermed forbundne risikofaktorer. I et ideelt scenarie vil Kenya opleve en reel politisk forsoning blandt den politiske elite, som vil føre til politisk stabilitet, mere modnende institutioner og vedvarende økonomisk fremgang. Som følge heraf vil der politisk blive mere bevægelsesfrihed, hvilket vil gøre det muligt for oppositionen og civilsamfundet at operere uden restriktioner. Et mere ansvarligt og effektivt politisk system vil levere på institutionelle og økonomiske nøglereformer, der vil fremskynde økonomisk vækst og gøre den mere inklusiv. Derved vil ungdomsarbejdsløshed blive nedbragt og korruptionen bremsed. Det vil skabe højere indkomster og udvide det finanspolitiske råderum for udviklingsinvesteringer. I et ideelt scenarie får decentraliseringen rodfast og leverer relevante tjenesteydelser og løsninger til befolkningen, hvilket igen styrker regeringens berettigelse.

I det dårligst tænkelige scenarie løber større risici sammen, antændt af intensiveret politisk konkurrence og ledsaget af voldelige valgrelaterede og politiske uroligheder. De mindsker det offentlige og politiske rum. Det politiske system vil være ude af stand til at levere nøglereformer, hvilket medfører stagnerende vækst, ikke mindst forstærket af COVID-19-krisen. Det fører igen til øget arbejdsløshed og uholdbare niveauer af statsgæld med deraf følgende negativ påvirkning af udviklingsfinansieringen. Dette er selvforstærkende, idet aktiviteten i den private sektor vil stagnere, og udenlandske direkte investeringer falde yderligere. Korruption vil være endnu mere udtalt forud for valgene i 2022 og i tiden, fordi korruption bruges til at generere støtte fra strategiske grupper i befolkningen. Intimidering af oppositionen vil forværres som følge af et gradvist mere autoritært styre, som i kombination med et pacificeret civilsamfund og taktisk politisk populisme vil kompromittere basale rettigheder, herunder seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder. Et mere og mere fragmenteret politisk system kombineret med færre muligheder for unge mennesker vil øge risikoen for voldelig ekstremisme og i sidste ende terrorisme, som yderligere vil dele lokalsamfund og forhindre investeringer.

Kenyas faktiske kurs vil sandsynligvis ligge midt imellem de to scenarier, selv på trods af COVID-19-krisen. Mens prognosen ligger tættere på det ideelle scenarie, er det klart, at Kenya vil opleve nogle kritiske øjeblikke i de kommende år. Forkerte valg kan bringe Kenya tættere på en dårlig kurs. Danmark vil fortsat have en bredspektret tilgang til Kenya, der er lydør over for risici, og som stræber efter at bidrage til voksende demokratisk regeringsførelse. Dette er i sig selv en nyttig strategi på det overordnede niveau. Begynder der at vise sig et negativt scenarie, vil Danmark intensivere den politiske dialog, også via EU, og tilpasse sin indsats baseret på en fleksibel strategi, som f.eks. at omdirigere ressourcer fra statslige til ikke-statslige aktører og øge fokus på investeringer, der kan imødegå den negative udvikling. Denne tilpasningsstrategi gælder også i tilfælde af større korruptionsskandaler inden for områder, hvor der er et dansk engagement. Omvendt vil det danske engagement også fleksibelt kunne svare på nye muligheder inden for de strategiske mål for at hjælpe Kenya i retning af det positive scenarie.

3 Strategiske mål for Danmarks partnerskab med Kenya

Danmarks engagement i Kenya bygger på det mangeårige og stærke bilaterale forhold til regeringen og befolkningen i Kenya og trækker på alle relevante instrumenter, herunder diplomati og politisk dialog, sikkerhed, udviklingssamarbejde samt handel og kommercielle

relationer. Engagementet vil også være en stærk platform for udvikling af alliancer og fælles lederskab med Kenya omkring globale dagsordener i internationale fora, hvilket understøtter de strategiske mål for Danmarks partnerskab med Kenya.

Dette afsnit indeholder de strategiske mål og beskriver, hvordan Danmark – ved hjælp af sammenhængende indsatser på tværs af politikområder og instrumenter - vil forfølge de strategiske mål i samarbejde med kenyanske og internationale partnere.

3.1 Grøn, bæredygtig og inkluderende vækst

Strategisk mål 1: Fremme grøn, bæredygtig og inklusiv økonomisk vækst og anstændige jobs med fokus på unge og på markedsmuligheder for danske virksomheder og investorer med relevante løsninger.

Relevans for FN's Verdensmål for Bæredygtig Udvikling: Mål 1 (afskaf fattigdom), mål 2 (stop sult), mål 7 (bæredygtig energi), mål 8 (anstændige jobs og økonomisk vækst), mål 10 (mindre ulighed), mål 12 (ansvarligt forbrug og produktion), mål 13 (klimaindsats), mål 15 (livet på land)

Vækst, der genererer nye muligheder for flere mennesker, er en fast bestanddel af “grøn, bæredygtig og inklusiv” i kenyansk sammenhæng. Håndteringen af Kenyas væsentligste udviklingsudfordring - det begrænsede antal anstændige jobs og indkomstmuligheder med hovedvægten på Kenyas ungdom - og evnen til at gøre det på en miljømæssig bæredygtig måde, vil være afgørende for reduktion af fattigdom og ulighed samt for social udvikling og stabilitet. Dette er kun blevet forstærket i lyset af konsekvenserne af COVID-19. Tilpasning til og modstandsdygtighed over for klimaforandringer vil blive endnu vigtigere i de kommende år. Det vil være afgørende med initiativer som f.eks. vedvarende energi og energieffektivitet for at opnå langsigtet bæredygtig økonomisk udvikling. Håndtering af klimaforandringerne er en dansk nøgleprioritet. De stærke danske kompetencer på det grønne område og det langsigtede danske engagement i Kenya i udviklingen af den private sektor gør Danmark godt rustet til at hjælpe landet på dette område.

Grøn omstilling og tilpasning til klimaforandringer

Kenya har et stort ønske om at fremme en grøn økonomi, tilpasning til klimaforandringer og en kulstoffattig udvikling baseret på vedvarende energikilder og bæredygtige løsninger som anført i Kenyas Vision 2030 Mid-Term Plan III og Green Economy Strategy Implementation Plan. Danmark vil støtte klimarobuste, kulstoffattige, bæredygtige økonomiske aktiviteter og sektorer gennem relevante partnerskaber. Kenya kan samtidig drage fordel af ekspertisen fra den danske private sektor, når det drejer sig om grønne løsninger samt i forhold til både at bekæmpe og tilpasse sig klimaforandringer.

Danmark vil hovedsageligt fokusere på tre områder: (1) Støtte til tilpasning til klimaforandringer, klimainnovation og fremme af en kulstoffattig økonomi, herunder vedvarende bæredygtig energi i henhold til SDG 7 om bæredygtig energi; (2) Bevarelse og beskyttelse af økosystemer mod miljøforringelse, herunder samfundsbaseerede indkomstgenererende aktiviteter i henhold til Verdensmål 15 (livet på land) og som støtte til Verdensmål 6, forbedring af adgangen til vand og sanitet og styring af vedvarende vandressourcer; (3) Fremme af grønne jobs og cirkulær økonomi i henhold til Verdensmål 8 om anstændige jobs og Verdensmål 12 om ansvarligt forbrug og produktion. Fortsat etablering af alliancer med Kenya i forbindelse med implementering af de globale dagsordener for klimaforandring og miljø, ikke mindst i forhold til FN's Klimakonvention (UNFCCC), vil være en fast bestanddel af den danske indsats på dette område.

Indkomstmuligheder og anstændige jobs

Til støtte for Verdensmål 8 om anstændige jobs og økonomisk vækst og Verdensmål 10 om mindre ulighed vil Danmark fremme skabelsen af nødvendige indkomstmuligheder og anstændige jobs, især for de fattige og de unge, gennem en grøn og ansvarlig udvikling drevet af den private sektor. Danmark vil anvende hele paletten af relevante instrumenter og partnerskaber.

Ungdomsarbejdsløshed og underbeskæftigelse er en stor udfordring for udviklingen over hele kloden og især i Kenya, hvor mange unge mennesker kæmper med at finde meningsfuld beskæftigelse. De mange unge kenyanere, der er på vej ind i deres produktive arbejdsår, er både en udfordring og en mulighed. Danmark vil støtte initiativer, der sikrer, at tekniske og erhvervsfaglige uddannelser er rettet mod arbejdsmarkedet og forbedrer Kenyas unges muligheder for ansættelse. Det vil være afgørende at bringe de unges kompetencer op på et højere fagligt niveau for at sikre, at de kommer ind på arbejdsmarkedet som faglært arbejdskraft via anstændige og bæredygtige jobs. Derudover vil stimulering af iværksætterinitiativer til innovation og skabelse af anstændige jobs og indkomstmuligheder gennem mikro-, små og mellemstore virksomheder (MSME'er) være en prioritet. Som følge af Kenyas økonomis struktur vil der være særligt fokus på husmandsbrug og mikrolandbrug, baseret på grønne værdikæder og med henblik på at forbedre produktivitet og bæredygtige metoder. For de fleste små landbrug vil vejen til tilpasning til og modstandsdygtighed over for klimaforandringer være forbundet med højere indkomst. Dette vil også forbedre fødevarerikkerhed og modstandsdygtighed i henhold til Verdensmål 2 om at afskaffe sult. Fremme af forbedrede arbejdsvilkår og arbejdsmiljø vil være en integreret del af Danmarks strategi i relation til udvikling af den private sektor. Samarbejde med ILO omkring social dialog og anstændigt arbejde vil blive tilstræbt, herunder med mulighed for at skabe sammenhænge med danske arbejdsmarkedspartnerses aktiviteter. Desuden har Kenyas private sektor brug for støtte til at gennemføre Kenyas nationale handlingsplan for erhvervsliv og menneskerettigheder. Danmark er foregangsland på dette område med flere veletablerede partnerskaber inden for menneskerettigheder og demokrati.

Virksomheders konkurrencedygtighed, handel, investeringer og overførsel af know-how

Danske virksomheder og institutioner har know-how og løsninger, der er relevante for Kenyas udviklingsudfordringer, og som kan være med til at fremme overgangen til en grøn økonomi. De danske kommercielle interesser er væsentlige og voksende, især når det drejer sig om handel med tjenester, og et voksende antal danske virksomheder har kontorer i Kenya. Det voksende antal forbrugere og urbaniseringen vil skabe nye muligheder for den danske private sektor, især inden for danske løsninger vedrørende grøn og maritime økonomi, vand, fødevarer, energi, lægemidler og logistik. Danida Market Development Partnerships, myndighedssamarbejdet og bløde låninstrumenter, som f.eks. Danida Sustainable Infrastructure Finance kan hjælpe med at bane vejen for yderligere kommercielt samarbejde.

Danmark vil fortsætte med at støtte Kenya i forhold til at forbedre virksomhedernes konkurrencedygtighed gennem etablering af et forretningsmiljø, der understøtter dette, og ved at nedbringe omkostningerne ved Kenyas integration på regionale og globale markeder, ikke mindst via gennemførelse af frihandelsaftalen, African Continental Free Trade Area (ACFTA). Et velreguleret og transparent forretningsmiljø er nøglen til at hjælpe Kenyas virksomheder og økonomi med at vokse, ligesom det vil tjene de danske kommercielle interesser og markedsmuligheder i Kenya. Det vil blive understøttet både gennem bilateralt udviklings samarbejde og multilaterale initiativer. Støtte til Kenyas ambitiøse dagsorden for den

maritime økonomi vil ligeledes bidrage til denne dagsorden, herunder gennem myndighedssamarbejdet. Kenya er en frihandelsorienteret nation, der værdsætter multilaterale handelsordninger og er som sådan en relevant global partner for Danmark med hensyn til at fremme et regelbaseret og retfærdigt multilateralt handelssystem.

3.2 Demokratisk regeringsførelse, menneskerettigheder og lige adgang til tjenesteydelser

Strategisk mål 2: Styrke demokratisk deltagelse og borgerinddragelse, beskytte menneskerettigheder, herunder seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder (SRSR), adgang til retssystemet samt levering af retfærdige offentlige tjenesteydelser gennem implementering af forfatningen og ved gennemførelse af decentralisering.

Relevans for FN's Verdensmål for Bæredygtig Udvikling: Mål 1 (afskaf fattigdom), mål 3 (sundhed og trivsel), mål 5 (ligestilling mellem kønnene), mål 10 (mindre ulighed) og mål 16 (fred, retfærdighed og stærke institutioner).

Kenya er kommet langt siden indførelsen af flerpartidemokrati. De hovedsageligt positive politiske tendenser i retning af mere demokrati har været uregelmæssige med væsentlige tilbageskridt, herunder i forhold til konflikter i forbindelse med valg. Selvom der er taget lovende skridt hen i mod gennemførelse af forfatningen, er der stadig alvorlige mangler. I kraft af mange års erfaring i arbejdet med kenyansk regeringsførelse, herunder med støtte til civilsamfundet, demokratisering, retssikkerhed og kapacitetsopbygning, er Danmark godt rustet til at støtte denne nødvendige overgangsproces på centralt niveau og på regionsniveau. Der vil blive sikret synergi mellem danske engagementer til støtte for borgerinddragelse, retssikkerhed og menneskerettigheder i henhold til dette strategiske mål med tiltag rettet mod forebyggelse, imødegåelse og håndtering af voldelige og politiske konflikter og valgkonflikter i henhold til det strategiske mål om modstandsdygtighed, fred og stabilitet.

Øget borgerinddragelse og ansvarlighed i processer for demokratisk regeringsførelse

Danmark vil bidrage til at gøre civilsamfundet og borgerne i stand til at deltage i politiske processer, beskytte civilsamfundets rolle og herigennem sikre, at offentlige institutioner kan drages til ansvar, samt at de forvalter i overensstemmelse med forfatningen i henhold til Verdensmål 16. Der vil være særligt fokus på kvinder, unge mennesker og grupper i risiko for at blive ladt i stikken. Støtte til øget social ansvarliggørelse ved at styrke borgergrupper vil også bidrage til antikorrupsionstiltag fra græsrodsniveau og op, mens multilaterale aktører som Verdensbanken etablerer systemer til offentlig økonomistyring, der vil forbedre ansvarlighed og bekæmpe korrupsion fra de øverste beslutningslag og ned. Initiativer, der skal lykkes på regions-niveau, vil sandsynligvis omfatte støtte til processer, der gør bedre brug af teknologi til at styre finanser og information, styrke personaleledelse og statsforvaltningens integritet samt til opbygning af kapacitet hos de lokale myndigheder og civilsamfunds grupper med henblik på, at de proaktivt kan identificere og imødegå korrupsion.

Styrkelse af princippet om lighed for loven, adgang til retssystemet og beskyttelse af menneskerettighederne

Retsvæsenet har fulgt en reformstrategi for at styrke sin uafhængighed. Det illustreres klart af Højesterets annullering af præsidentvalget i 2017, men er, delvist som følge heraf, under et stigende politisk pres. Det fortsatte engagement med retsvæsenet vil være afgørende i kraft af dets rolle i beskyttelse og styrkelse af retsstatsprincippet, adgang til retssystemet og menneskerettigheder, samt i forhold til behandlingen af korrupsionssager. Støtte til styrkelse af civilsamfundets evne til at kræve borgernes rettigheder er ligeså vigtigt. Her vil kvinders adgang til retssystemet vil være en særlig dansk prioritet. Der er kun få internationale partnere,

der investerer i retssektoeren i Kenya, hvilket blot gør Danmarks fortsatte engagement endnu vigtigere.

Styrkede og mere ansvarlige offentlige institutioner og levering af tjenesteydelser gennem forbedret decentralisering
Decentralisering, som beskrevet i forfatningen, udgør et reelt løfte om at skabe medbestemmelse og en ansvarlig demokratisk regeringsførelse, der ligeligt leverer tjenesteydelser til befolkningen. Danmark vil arbejde for at øge regionernes engagement og kapacitet til at levere decentrale tjenesteydelser gennem ansvarlige, demokratiske processer. Decentralisering skal levere mærkbar forandring ved at skabe lige muligheder, adgang til ressourcer og forbedret levering af tjenesteydelser.

For at fremme decentraliseringsdagsordenen i Kenya vil Danmark arbejde for stærkere og mere ansvarlige institutioner, forbedret levering af tjenesteydelser og borgerinddragelse, der i sidste ende gør, at decentraliseringen varetager borgernes behov. Det vil ske via det bilaterale udviklingsprogram og ved at opretholde et tæt samarbejde og koordination med centrale partnere som f.eks. EU og Verdensbanken. Decentralisering repræsenterer også en ny mulighed for at fremme retfærdig omfordeling af velstand i hele Kenya, som vi fra dansk side vil udnytte. Danmark vil også arbejde for at fremme lighed ved et progressivt nationalt skattesystem, der sikrer en retfærdig omfordeling af velstand. Dette vil bl.a. ske gennem dialog med regeringen, Verdensbanken, IMF og EU med hensyn til udformningen af deres programmer i Kenya.

Med hensyn til specifikke områder for decentraliseret levering af tjenesteydelser vil Danmark i henhold til Verdensmål 3 om sundhed og trivsel investere i primær sundhedspleje. Det er en vigtig decentraliseret funktion, som danner grundlag for styrket, fattigdomsorienteret reproduktiv sundhed og sundhed for mødre, nyfødte, børn og unge, men som lider under manglende finansiering og kapacitet. Levering af vand og sanitet i henhold til SDG 6 er i særdeleshed relevant og vil blive behandlet under det bilaterale udviklingsprogram og Danida Sustainable Infrastructure Finance samt i forbindelse med lokale initiativer, der kan hjælpe Kenya med at tilpasse sig klimaforandringer i henhold til Verdensmål 13.

Mødres og børns sundhed, kvinders og pigers seksuelle og reproduktive sundhed og rettigheder

For at decentraliseringen skal fungere og være håndgribelig for befolkningen, er adgang til basale offentlige sundhedsydelser afgørende. Forbedret primær sundhedspleje inden for reproduktiv sundhed og sundhed for mødre, nyfødte, børn og unge i den fattigste og mest sårbare del af befolkningen er et centralt element i den henseende. Seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder (SRSR) for kvinder og piger, herunder støtte og adgang til tjenesteydelser for marginaliserede og sårbare grupper som f.eks. LGBT+ personer, samt initiativer med henblik på at adressere kønsbaseret vold vil være i centrum for Danmarks arbejde i Kenya. Retten til at bestemme over egen krop og seksualitet, herunder kvinders ret til at beslutte, hvornår de vil have børn, hvor mange og med hvem, er en fundamental menneskeret. Det er også nøglen til at udløse kvinders og pigers potentiale, som igen kommer samfundet som helhed til gode. Kenya er blevet global forkæmper for kvinders og pigers rettigheder, hvilket Danmark kan udnytte i sit engagement i Kenya og i international sammenhæng, ikke mindst i lyset af nye reaktionære globale kræfter på dette område.

Et langvarigt engagement inden for Kenyas sundhedssektor giver Danmark en stærk komparativ fordel. Danmark vil bidrage til seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder gennem bilaterale udviklingsengagementer, teknisk rådgivning, støtte via strategiske partnerskaber med civilsamfundet og dialog med og investeringer i multilaterale institutioner, globale fonde og initiativer som f.eks. Verdensbanken og UNFPA, som Danmark yder

væsentlig bidrag til både i form af kernebidrag samt i form af øremærket støtte til Afrika og Kenya. De mange forskellige danske instrumenter giver god mulighed for komplementaritet. Støtte til forbedret sundhed og velfærd gennem faciliteter på regions-niveau tjener i sig selv et formål i relation til menneskelig kapital, men fremmer også decentralisering, styrker regeringens legitimitet og reducerer ulighed. Derudover skabte den globale COVID-19-krise i 2020 ikke bare kaos i Kenyas sundhedssystem og forøgede finansieringsbehovene på mellemlang sigt, men understregede også i høj grad vigtigheden af et robust sundhedssystem, der kan leve op til lokale og globale sundhedsudfordringer. En forbedret og udvidet sundhedssektor skaber desuden markedsmuligheder for danske virksomheder i kraft af deres kompetencer inden for sektoren.

3.3 Modstandsdygtighed, fred og stabilitet

Strategisk mål 3: Fremme modstandsdygtighed, fred og stabilitet i Kenya ved at imødegå voldelig ekstremisme, forhindre menneskeskabte og naturskabte kriser og styrke Kenyas proaktive rolle i regional fred og sikkerhed og som værtssamfund for flygtninge.

Relevans for FN's Verdensmål for Bæredygtig Udvikling: Mål 1 (afskaf fattigdom), mål 6 (rent vand og sanitet), mål 10 (mindre ulighed) og mål 16 (fred, retfærdighed og stærke institutioner), mål 17 om partnerskaber for handling.

Kenya står over for tilbagevendende humanitære kriser på grund af tørke forbundet med klimaforandringer, ligesom landet samtidig fungerer både som værts- og transitnation for næsten en halv million flygtninge på grund af mangeårige konflikter og ustabilitet i den østafrikanske region. Klimaforandringer forstærker eksisterende brudflader som følge af intensiveret kamp om ressourcer.

Modstandsdygtighed - neksus mellem humanitær indsats-udvikling-fred

Danmark har en klar interesse i at fremme mere langsigtet modstandsdygtighed og inklusiv økonomisk udvikling i de store dele af Kenya, der i øjeblikket er marginaliserede. Det er ikke mindst vigtigt på grund af Kenyas rolle som værtsnation for flygtninge i en region, der er præget af konflikt og fordrivelser. Danmark vil bidrage til at styrke lokalsamfundenes modstandsdygtighed i Kenyas tørre og delvist tørre landområder, der er alvorligt påvirket af klimaforandringer. Det vil ske ved at investere i folks muligheder for at skabe et livsgrundlag, forvaltning af naturressourcer samt freds- og konfliktindsatser, især for de lokalsamfund der er værter for flygtninge.

Adgang til vand er en særlig udfordring i de tørre og delvist tørre landområder. For at styrke modstandsdygtigheden i lokalsamfund i neksus mellem humanitære og udviklingsorienterede indsatser og for at ramme de mest sårbare lokalsamfund i henhold til Verdensmål 10 om mindre ulighed vil Danmark desuden arbejde for at forbedre adgangen til vand og sanitet og en bæredygtig forvaltning af vandressourcer. Man vil samtidig styrke de decentraliserede strukturer for levering af sådanne basale tjenesteydelser. Dette vil også bidrage til forbedret sundhed i kraft af forebyggelsen af vandbårne og smitsomme sygdomme som f.eks. COVID-19. Når der opstår lommer af humanitære behov, vil danske civilsamfundsorganisationer kunne reagere i Kenya via Danish Emergency Relief Fund (DERF). FN-organisationer, som Danmark støtter med kernebidrag, vil også tage affære i humanitære kriser.

For at styrke forholdet mellem humanitære initiativer, udviklingssamarbejde og fredsskabelse, dvs. neksus mellem humanitær indsats-udvikling-fred, vil Danmark bidrage til at opbygge modstandsdygtighed i særligt sårbare lokalsamfund, der er påvirket af klimaforandringer og

konflikt. Man vil samtidig støtte fordrevne, flygtninge og deres værtssamfund - ikke mindst via de strategiske partnerskaber med danske civilsamfundsorganisationer og multilaterale organisationer som f.eks. FN's Flygtningehøjkommissariat, UNHCR, og Verdensbanken. Støtten vil være gensidigt forstærkende og bygge bro mellem humanitære interventioner og udvikling med henblik på at skabe modstandsdygtighed. Det vil også være en prioritet at støtte den globale, regionale og lokale implementering af Comprehensive Refugee Response Framework (CRRF), som Kenya har tilsluttet sig, og som retter sig mod langsigtede løsninger for flygtninge i regionen baseret på en tæt kobling mellem udvikling og humanitære indsatser.

Reducere konflikt og øge stabilitet

Historisk set har voldelig konflikt altid været en faktor i Kenya. Danmark vil arbejde for at forebygge og imødegå tre forskellige typer af konflikter: Politiske, ressourcebaserede og voldelig ekstremisme. Politisk vold - ofte forbundet med valgprocesser og stammekultur - varierer alt efter forholdet mellem de øverste politiske aktører og intensiveres i forbindelse med valg. Med baggrund i tidligere dansk støtte vil risici for politisk og valgrelateret konflikt blive håndteret gennem støtte til civilsamfundsgrupper og dialoginitiativer under det bilaterale udviklingsprogram, samt gennem det tætte samarbejde, som danske strategiske civilsamfundspartnere har med de kenyanske civilsamfundsgrupper. Med hensyn til ressourcebaserede konflikter oplever Kenya allerede udbredt vold med mange dødsfald hvert år. Klimaforandringer forstærker eksisterende spændinger som følge af en intensiveret kamp om ressourcer. Initiativer under det bilaterale udviklingsamarbejde, strategiske civilsamfundspartnere samt tværgående inddragelse af konfliktfølsomme ressourcefordelingsmekanismer i almindelige udviklingsengagementer, f.eks. vedrørende vand, vil bidrage til at reducere ressourcebaserede konflikter.

Den voksende trussel fra den hjemlige voldelige ekstremisme udgør ikke kun en alvorlig risiko for Kenya som land, men for hele regionen. I overensstemmelse med Verdensmål 16 vil Danmark støtte initiativer med henblik på at øge modstandsdygtigheden i lokalsamfund over for voldelig ekstremisme gennem engagement i lokalsamfundet og gennem skabelse af muligheder for sårbare unge. Danmark vil også fortsat arbejde med de kenyanske myndigheder om at imødegå voldelig ekstremisme og med henblik på afradikalisering. Disse tiltag vil drage fordel af komplementaritet og forbindelser mellem lokale og samfundsorienterede interventioner under det bilaterale udviklingsprogram og de sikkerheds- og regeringsorienterede interventioner under det regionale Freds- og Stabiliseringsprogram for Afrikas Horn.

Kenyas rolle i regional fred og sikkerhed, herunder maritim sikkerhed

Kenya er placeret i en ustabil region. Danmark har en direkte interesse i fortsat stabilitet i Kenya og i den bredere østafrikanske region. Kenya har været og er stadig en stabiliserende faktor og partner i regionen, når det drejer sig om fred og sikkerhed, f.eks. i Somalia. Danmark vil støtte og fremme et styrket konstruktivt regionalt engagement i Kenya gennem dialog og regional økonomisk integration for at skabe dybere relationer mellem Kenya og dets naboer.

Danmark vil støtte Kenyas rolle i regional fred og sikkerhed gennem det regionale Freds- og Stabiliseringsprogram for Afrikas Horn og forsvarssamarbejde. Dette omfatter Kenyas engagement i Eastern Africa Standby Forces og AMISOM i Somalia. Det omfatter også Kenyas rolle på det maritime område i det vestlige Indiske Ocean, som også har direkte betydning for det maritime Danmark, samt håndteringen af voksende trusler fra transnational organiseret kriminalitet, menneskehandel, smugleri, maritim kriminalitet og pirateri. Det danske bilaterale samarbejde med den kenyanske flåde med henblik på at styrke sikkerheden på det maritime område spiller en vigtig rolle for udviklingen af Kenyas maritime økonomi.

3.4 Strategisk monitorering af Danmarks brede engagement i Kenya

Den danske ambassade i Nairobi vil sammen med Udenrigsministeriet i København sikre overblik over de mange forskellige engagementer, der gennemføres af en lang række partnere i Kenya med støtte fra Danmark gennem forskellige instrumenter.

Generelt vil den strategiske monitorering af hele Danmarks engagement i Kenya danne grundlag for flere vigtige processer. Den vil informere den interne strategiske dialog om generelle udviklinger i landet, den vil danne grundlag for en løbende vurdering af scenarier og risici, ligesom den vil indgå i dialogen med kenyanske partnere inden for regeringen, den private sektor og civilsamfundet. Der er defineret strategiske indikatorer for at understøtte og styre en sådan dialog for hvert strategisk mål, se boks 2 neden for. De strategiske indikatorer vil blive monitoreret årligt. Der vil være fokus på resultater, som Danmark vil bidrage til at påvirke direkte eller indirekte over de næste fem år.

Den strategiske ramme er fleksibel og vil blive tilpasset i forhold til udviklingen. Hvis udviklingen bevæger sig i retning af det pessimistiske scenarie, vil det danske engagement blive genovervejet ud fra et eventuelt behov for justeringer, og engagementernes fortsatte relevans vil blive vurderet nøje. Det samme vil være relevant i forhold til udviklingen af et mere positivt scenarie, hvor der kan opstå nye muligheder, som Danmark kan udnytte og støtte. Der vil årligt blive afholdt statusmøder i Udenrigsministeriet for at få skabt et overblik over fremskridt, høste resultater eller foretage tilpasning til en ændret virkelighed.

3.5 Sammenhæng og partnerskaber til støtte for de strategiske mål

Det tætte partnerskab mellem Danmark og Kenya har bestået i mange år. Der vil blive anvendt en lang række instrumenter for at opnå de strategiske mål. Det er på mange måder et samfund til samfund partnerskab på grund af de mange forskellige aktører. Den strategiske ramme har således til formål at styrke sammenhængen på tværs af de danske engagementer og instrumenter, der anvendes i Kenya, uanset om de vedrører udenrigs-, sikkerheds- eller udviklingspolitik eller er kommercielle, for at maksimere deres bidrag til den samlede vision og de strategiske mål.

Danmark vil benytte sig af forskellige partnerskaber for at sikre størst mulige indflydelse. Opnåelsen af resultater vil afhænge af gensidigt bindende og innovative partnerskaber i form af samarbejde med Kenyas myndigheder, civilsamfundsorganisationer, den private sektor, andre internationale udviklingspartnere og multilaterale organisationer. Af de talrige multilaterale organisationer i Kenya er nogle få særligt relevante for Danmarks tre strategiske mål i Kenya, herunder Verdensbanken, UNDP, Green Climate Fund (GCF), UNICEF, UNFPA, Global Fund og de humanitære aktører WFP, UNHCR og Central Emergency Response Fund (CERF). Herudover er Kenya en global partner for Danmark i arbejdet for at fremme et multilateralt, regelbaseret internationalt system.

EU er en særlig vigtig partner på grund af EU's store rolle og indflydelse i Kenya samt på grund af Danmarks direkte indflydelse på EU's politikker og aktiviteter. EU er derfor en vigtig faktor i forhold til at forfølge Danmarks interesser i Kenya gennem proaktiv dansk deltagelse i fælles EU-aktioner og -koordination. Danmark vil også tage højde for EU's fælles bistandsstrategi, der fungerer som en slags paraplystrategi for EU's og medlemsstaternes udviklingsengagementer. Det vil desuden være vigtigt at udarbejde initiativer indenfor til EU Emergency Trust Fund for Africa i både Nairobi og Bruxelles.

Boks 2: Monitorering af den strategiske ramme

Indvirkningsni

Overordnet vision

Et stabilt og demokratisk Kenya, der er i stand til at levere sociale tjenesteydelser og anstændige jobs til befolkningen samtidig med, at det sikrer de rettigheder og fordele, der er indeholdt i forfatningen, fremskynder inklusiv, bæredygtig vækst og grøn omstilling og inddæmmer nationale og regionale humanitære og sikkerhedsmæssige udfordringer, inden de bliver til store strømme af flygtninge og illegale migranter

Strategiske mål

1. Fremme grøn, bæredygtig og inklusiv økonomisk vækst og anstændige jobs med fokus på unge og på markedsmuligheder for danske virksomheder og investorer med relevante løsninger

2. Styrke demokratisk deltagelse og borgerinddragelse, beskytte menneskerettigheder, herunder seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder (SRSR), adgang til retssystemet samt levering af retfærdige offentlige tjenesteydelser gennem implementering af forfatningen og gennemførelse af decentralisering

3. Fremme modstandsdygtighed, fred og stabilitet i Kenya ved at imødegå voldelig ekstremisme, forhindre menneskeskabte kriser og naturkriser og styrke Kenyas proaktive rolle i regional fred og sikkerhed og som værtssamfund for flygtninge.

Indikatorer og verifikationsmidler (MoV)

1. Inddragelse med hensyn til lighed og vækst

(Andel af nationalindkomst med laveste 40 pct., Kenya)
MoV: World Inequality Database. SDG 10.1.1

2. Inddragelse med hensyn til produktivitet og vækst

(Øget landbrugsproduktivitet og indkomster for små fødevarereproducenter, især kvinder)
MoV: SDG 2.3 SDG-rapportering, Planlægningsministeriet

3. Produktive jobs skabt til unge mænd og kvinder

MoV: Jobs i Verdensbankens databank (ILO) SDG 8.5.1/8-7-1

4. Handel på tværs af grænser

(Tid til eksport/import: Grænseoverholdelse (timer)).
MoV: World Bank Doing Business Index; SDG 17.11.1

5. Grøn vækst

(Lederskab og klimaforandringer; Effektivitetssektorer; Markeder & Investering; Miljø)
MoV: Global Green Economy Index / Dual Citizen LLC; SDG 6.2.1, 7.1, 15.3

6. Tilpasning til og modstandsdygtighed over for klimaforandringer

(Procent af husholdninger med behov for fødevarerhjælp; procent af landområder dækket af skov)
MoV: National Treasury Economic Report; SDG 2.1.2, 13.1.3.

7. Adgang til energi

MoV: SDG 7.1, 7.1.1

Indikatorer og verifikationsmidler (MoV)

1. Samlet demokratisk fremskridt

MoV: V-Dem-indikator; URAIA Annual Civic Competence Index (f.eks. borgernes viden om Forfatningen øget); SDG 16.7

2. CSO medbestemmende miljø

MoV: V-Dem-indikatorer

3. Lokale ansvarliggørelsesmekanismer på county-niveau

MoV: V-Dem-indikator for lokalt demokrati; URAIA: sociale audits; Verdensbanken: medbestemmende planlægning/budgettering; SDG 16.6; 16.7.1.

4. Menneskerettigheder, manglende sandsynlighed for misbrug af menneskerettigheder fra statens side

MoV: Ibrahim Index on African Governance, UPR Cycle. SDG 16.10.1

5. Adgang til retsvæsenet (kønsopdelt)

MoV: V-Dem-indikator SDG 16.3.

6. Fødsler bistået af kompetent sundhedspersonale

MoV: Verdensbankens udviklingsindikatorer, Nationale systemer; SDG 3.1.2

7. Uopfyldt behov for familieplanlægning

(Par - år med beskyttelse)
MoV: MoH, Data fra nationale systemer 3.7.1

Indikatorer og verifikationsmidler (MoV)

1. Politisk skrøbelighed

MoV: OECDs årlige skrøbelighedsoversigter

2. Reduceret påvirkning fra voldelige ekstremistangreb i Kenya

MoV: Global Terrorism Index fra Institute for Economics and Peace; SDG 16.1.2

3. Miljømæssig skrøbelighed

MoV: OECDs årlige skrøbelighedsoversigter. SDG 13.1.3

4. Socioøkonomisk sårbarhed

MoV: OECDs årlige skrøbelighedsoversigter baseret på INFORM, 2019, "Socio-Economic Vulnerability" Global Risk Index

5. Større selvhjulpethed hos flygtninge

MoV: Global Compact on Refugees: Indicator Framework, UNHCR, 2019.

6. Flygtninge er i stand til aktivt at deltage i det sociale og økonomiske liv i værtslande

MoV: Global Compact on Refugees: Indicator Framework, UNHCR, 2019.

7. Adgang til vand og sanitet

MoV: (procent af husholdninger i landområder der har adgang til vand og ligelig adgang til sanitet) SDG 6.1.1, 6.2; WASREB Impact Report: Performance of Kenya's Water Sector

En lang række danske civilsamfundsorganisationer og menneskerettighedspartnere - over 50 - implementerer initiativer i Kenya. Disse omfatter bl.a. MS Action Aid, DIGNITY, DIPD, FIC (arbejdstagerrettigheder), Sex & Samfund, Care Danmark, WWF, SOS Børnebyerne, Folkekirkens Nødhjælp, Dansk Flygtningehjælp, Dansk Røde Kors og "Sustainable Energy". De yder værdifulde bidrag, der udvikler og konsoliderer et bæredygtigt, aktivt og bredt forankret civilsamfund og understøtter indsatser og partnerskaber inden for miljø- og klimatilpasning, modstandsdygtighed og varige løsninger. Danske strategiske civilsamfundspartnere vil fortsat være meget tætte partnere, ikke kun inden for tiltag, der understøtter de strategiske mål, men også i forhold til at udvikle og dele analyser og i generel dialog.

På mellemlang sigt forventes handel og investeringer gradvist at udvikle sig til det førende område for økonomisk samarbejde mellem Kenya og Danmark. Overgang fra bistand til handel vil accelerere, hvis det positive scenarie udspiller sig. Det vil gøre det muligt at udnytte de udviklingsresultater, Kenya har høstet, til at styrkede markedsbaserede partnerskaber. Danmark vil finde synergier og fremme engagementer i den private sektor med henblik på identifikation af nye muligheder. Danmark vil fortsætte med at bruge økonomisk diplomati, understøtte markedsadgang og muligheder for danske virksomheder via støtte fra Eksportrådet i Kenya. Tætte partnerskaber mellem offentlige myndigheder på områder, hvor Danmark har klare komparative fordele, f.eks. inden for klima, energi, miljø, fødevarer og landbrug samt den maritime økonomi, vil også bidrage til øget økonomisk samarbejde mellem Danmark og Kenya. Myndighedssamarbejdet er i denne henseende et vigtigt instrument, der fremmer danske styrkepositioner inden for viden, løsninger og teknologi.

Boks 3: Oversigt over Danmarks vigtigste instrumenter i Kenya

- Aktiv politisk dialog, også via EU
- Bilateralt udviklingssamarbejde
- Freds- og Stabiliseringsprogrammet for Afrikas Horn, herunder forsvarssamarbejde
- Kommercielle relationer fremmet af Eksportrådet
- Strategiske partnerskaber (CSO'er), paraplyorganisationer, der forvalter puljemidler, partnerskaber inden for menneskerettigheder og demokrati (MRD-partnere)
- Markedsbaserede partnerskaber for fair, bæredygtig udvikling, inkl. Partnering for Green Growth and Global Goals 2030 (P4G) og IDH (Sustainable Trade Initiative)
- Myndighedssamarbejde
- Investeringsfonden for Udviklingslande (IFU), inkl. Verdensmålsfonden
- EU, multilaterale organisationer, fonde og programmer, der er aktive i Kenya
- Humanitær bistand

4 Det bilaterale udviklingsprogram for Kenya, 2021-2025

Det foregående kapitel fokuserede på en række danske instrumenter, og på hvordan de sammenhængende relaterer sig til de strategiske mål i denne strategi. Dette afsnit omhandler de strategiske fokusområder for det næste bilaterale udviklingsprogram for Kenya, 2021-2025, og de 850 mio. kr., afsat hertil på finansloven for 2020. Derudover afsættes der 60 mio. kr. under klimapuljen på Finansloven for 2020. Klimaindsatserne vil blive behandlet som en integreret del af det bilaterale program. Generelt vil det bilaterale udviklingsprogram i stigende grad blive betragtet og administreret i sammenhæng med alle danske instrumenter, der er i spil i Kenya.

Prioriteter for det bilaterale udviklingsprogram

Det bilaterale udviklingsprogram og dets engagementer vil omfatte støtte til alle tre strategiske mål for det dansk-kenyanske samarbejde i 2021-2025. Programmet vil prioritere særlige områder inden for de strategiske mål, idet der tages højde for, at andre danske instrumenter vil rette sig mod andre områder. Koordinering og synergier med andre instrumenter vil løbende blive udviklet under implementeringen og vil blive underlagt en årlig vurderingsproces. Hvert udviklingsengagement retter sig mod ét primært strategisk mål, men vil typisk bidrage til flere strategiske mål og vil som sådan forsøge at skabe synergier og sammenhæng både mellem udviklingsengagementerne i det bilaterale udviklingsprogram og på tværs af en lang række andre danske instrumenter.

Engagementerne under det bilaterale udviklingsprogram i Kenya vil blive udviklet omkring de tilsigtede overordnede resultatmål, der er beskrevet i dette kapitel. Den konkrete begrundelse for engagementerne, en robust forandringsteori, risikostyringsstrukturer og resultatrammer vil blive udarbejdet i dokumentationen, der udarbejdes for de konkrete udviklingsengagementer eller projekter. Bilag 3 indeholder en række generelle principper, der vil danne grundlag for formuleringen af de bilaterale udviklingsengagementer.

De engagementer, der er prioriteret i det bilaterale udviklingsprogram, vil i høj grad bidrage til at adressere de udfordringer, der blev forstærket af COVID-19-krisen, som er kommet til at udgøre den alternative virkelighed, hvori dette program tager sit udgangspunkt. Det er ikke mindst tilfældet, når det drejer sig om at støtte kapaciteten i det kenyanske sundhedssystem og give adgang til rent vand, men også ved fokusering på de mest sårbare lokalsamfund og på genopbygning af økonomiske muligheder, især for kvinder.

Udviklingsengagementer til støtte for grøn, bæredygtig og inklusiv vækst

Med en hurtigt voksende befolkning vil det være afgørende for Kenya at stimulere fortsat vækst gennem handel og investeringer samtidig med, at Vision 2030's ambition om et rent og sundt miljø opfyldes. Kenya bliver stadig mere sårbar over for effekterne af klimaforandringer og den uholdbare udnyttelse af naturressourcerne, hvis konsekvenser kan ses i form af de hyppige tørker og oversvømmelser, der i alvorlig grad påvirker landbrugsproduktionen og fødevarer sikkerheden. Det er særligt tydeligt i de tørre og delvist tørre landområder, hvor tørker er en væsentlig kilde til fattigdom med deraf følgende voldsomme stigninger i fødevarer usikkerhed, underminering af menneskers livsgrundlag og husholdningernes modstandsdygtighed. Den private sektors investering i grønne teknologier ses i stor udstrækning stadig som en unødvendig yderligere økonomisk byrde. Begrænset know-how og adgang til grøn finansiering er fortsat en udfordring for etableringen af grønne forretningsmodeller.

Som støtte til det første strategiske mål vil det bilaterale udviklingsprogram derfor fokusere på klimainnovation og skabelsen af grønne anstændige jobs, forbedret fødevarer sikkerhed, adgang til vand, forbedring af økosystemer og lokalsamfunds modstandsdygtighed samt på at understøtte et miljø, der fremmer privat investering og handel. Der vil være fokus på at udvide de økonomiske muligheder for kvinder, unge mennesker og marginaliserede lokalsamfund. Bevaring af biodiversitet og bæredygtig udnyttelse af naturressourcer, herunder vand for dermed at bidrage til økonomisk vækst og fremtidige generationers livsgrundlag udgør et andet centralt princip.

Klimateknologier

Anstændige jobs og beskæftigelse er den afgørende forbindelse mellem økonomisk vækst og reduktion af fattigdom. I den henseende er der muligheder for at skabe bæredygtig beskæftigelse inden for grøn vækst. Vurderinger af tidligere danske indsatser har vist, at kommercialisering af rene energiløsninger stadig er relevant i form af støtte til innovation inden for ren teknologi og vedvarende energi, der er skræddersyet til markedsforholdene og behovene hos Kenyas små producenter og husholdninger. Danmark vil støtte øget kommercialisering, innovation og opskalering af lokale klimateknologier med det formål at generere jobs og adressere udfordringer skabt af klimaforandringer. Støtte til udvalgte virksomheder, både ”start-ups” og eksisterende virksomheder, vil sigte mod at øge anvendelsen af grønne teknologier og innovative forretningsmodeller inden for agroindustri, forvaltning af vandressourcer, energieffektivitet, kommercielt skovbrug og affaldshåndtering, herunder støtte til virksomheder, der arbejder inden for den cirkulære økonomi.

Bestræbelser på at opkvalificere unge og kvinder vil fortsætte gennem mentorordninger inden for forretningsledelse, innovation, teknisk ekspertise og træning. Det skal udstyre de unge med de fornødne kompetencer til at opfylde kompetencekravene på jobmarkedet i Kenya og sætte dem i stand til at træde ind på jobmarkedet som faglært arbejdskraft gennem anstændige og bæredygtige jobs. Når det er relevant, vil lærlingeuddannelser med forskellige partnere også blive tilskyndet. Støtte til at fremskynde udviklingen, anvendelsen, overførslen og adgangen til lokalt relevante klimaløsninger og til rene og fleksible løsninger er nødvendig for at gøre disse virksomheder bæredygtige og rentable. Sådanne løsninger kan skabe jobs og etablere et grundlag for Kenyas private sektor til at udvide landets landbrugs-, energi-, affalds- og vandinfrastruktur for at betjene en voksende befolkning på en klimaintelligent måde.

Grønne jobs inden for landbruget

Mens udviklingen af grønne teknologier uundgåeligt er et stadig hyppigere anvendt instrument til jobskabelse, vil størstedelen af kenyanerne i den nærmeste fremtid fortsat få hele eller en del af deres levebrød fra landbrug. På nationalt plan er Kenyas økonomi også stærkt afhængig af landbruget, selvom produktiviteten har været svingende og endda faldende i de sidste 20 år. Vækst og øget produktivitet inden for landbrugssektoren og i små virksomheder er derfor afgørende for anstændig beskæftigelse og inklusiv fattigdomsbekæmpelse. Tidligere dansk støtte har vist effektiviteten ved integrerede forretningsløsninger og miljømæssigt bæredygtige fremgangsmåder, så mikro-, små og mellemstore virksomheder (MSME'er) kan fremskynde anstændig beskæftigelse og opnå forbedret konkurrencedygtighed inden for udvalgte landbrugsværdikæder. Denne støtte vil i sidste ende bidrage til at omstille økonomien i retning af grønnere og mere inklusiv vækst. Den vil også bidrage til det tredje strategiske mål om at øge modstandsdygtighed ved at forbedre husholdningernes fødevarerikkerhed og reducere sårbarheden af samfund på landet, da det skaber grundlaget for, at de fattige kan deltage i bredere økonomiske aktiviteter.

Udvikling gennem bæredygtig handel

Danmark vil støtte Kenyas bestræbelser på en tættere integration med regionale og globale markeder. Handelsfacilitering vil ikke kun gavne Kenya, men også forbedre markedsadgang for danske virksomheder, gavne danske udbydere af tjenesteydelser inden for shipping og logistik samt danske forbrugere af kenyanske produkter. Kenyas stræben efter en bæredygtig, handelsdrevet udviklingsdagsorden med færre handelsbarrierer og stigende adgang til markeder vil forbedre virksomhedernes konkurrencedygtighed i Kenya. Erfaringer fra tidligere dansk støtte har understreget, at investeringer inden for dette område ikke kun fremmer

inklusiv vækst, men også har potentiale til at sikre, at der i større grad tages højde for miljømæssige bekymringer. Danmark vil prioritere støtte med henblik på at gøre handel grønnere, bl.a. ved at arbejde på grønne løsninger i havneområder og gøre transportløsninger mere bæredygtige. Et andet fokusområde vil være facilitering af markedsadgang for kvindelige erhvervsdrivende, f.eks. ved at støtte grænseoverskridende værdikæder, hvor kvindelige erhvervsdrivende er involveret, og ved at samarbejde med SME'er ejet af kvinder for at vækste deres virksomheder og eksport.

Miljøstyring

Kenyas Vision 2030 skal opnås på en bæredygtig og grøn måde, der understøtter en bæredygtig økonomisk vækst. Til fremme af grøn vækst er der brug for et styrket fokus på implementering af specifikke politiske instrumenter og en kombination af disse. For eksempel kan en revision af politikker, der direkte eller indirekte fører til større forurening og uhensigtsmæssig forvaltning af naturressourcer, eller som fastholder ulighed, bistå med at skabe mere retfærdige, stærkere markeder, der fremmer grøn vækst og innovation. Erfaringen fra tidligere indsatser tyder på, at Kenya står ved et vendepunkt, hvor specifikke implementeringsværktøjer, støttemekanismer og opbygning af kapacitet i den private sektor og i græsrodsorganisationer på regions-niveau stadig er nødvendig, hvis de politiske gevinster i forhold til grøn vækst skal realiseres. Til dette formål vil Danmark arbejde med relevante statslige organer, både centrale og decentrale, for at fremme initiativer i den offentlige sektor, der muliggør grøn vækst og styrker Kenyas modstandsdygtighed over for klimaforandringer ved f.eks. at arbejde for at forbedre de institutionelle rammer, der virker katalyserende for en grøn økonomi. Derudover vil Danmark støtte organiseringen af lokalsamfund for at muliggøre deres kamp for og deltagelse i offentlige demokratiske processer, der fremmer bæredygtig brug af naturressourcer.

Forventede overordnede resultatmål af den bilaterale støtte til grøn, bæredygtig og inklusiv vækst:

- Øget kommercialisering, innovation, opskalering og anvendelse af klimaløsninger, der generer anstændige jobs og bidrager til lokal klimamigration og -tilpasning.
- Fremskyndet etablering af anstændige jobs i MSME'er og forbedret konkurrencedygtighed i udvalgte værdikæder inden for landbrug, som bidrager til at transformere økonomien i retning af grønnere og mere inkluderende vækst.
- Øget integration af Kenya i den regionale og globale økonomi gennem forbedret konkurrencedygtighed hos virksomheder, færre handelsbarrierer og øget adgang til markeder.
- Lovgivningsmæssige rammer, der er befordrende for en grønnere udvikling i Kenya.

Af det samlede budget på 850 mio. kr. er der afsat 380 mio. kr. til engagementer, der støtter bæredygtig, inklusiv og grøn vækst. Derudover er der afsat 70 mio. kr. til støtte for øget adgang til vand og sanitet. Dette er også en del af bæredygtig, inklusiv og grøn vækst, men er beskrevet i afsnittet om modstandsdygtighed, fred og stabilitet for at fremhæve den stærke forbindelse mellem dette og klimaforandring.

Udviklingsengagementer til støtte for demokratisk regeringsførelse, menneskerettigheder, herunder SRSR, og ligelig adgang til tjenesteydelser

Den kenyanske forfatning har skabt et stærkt grundlag for demokratisering. Elementerne i et effektivt demokrati, herunder inklusion, gennemsigtighed og ansvarliggørelse, skal slå dybere rødder, før Kenya kan levere på sine forfatningsmæssige løfter. Forankring af forfatningssystemer og inklusive politiske processer med særlig fokus på decentralisering og levering af håndgribelige tjenesteydelser til befolkningen vil være vigtige for Kenya i de kommende år for at dæmpe politiske spændinger. Kløften mellem målsætningerne i forfatningen og realiteterne i forhold til beskyttelse af menneskerettigheder og adgang til retssystemet vil man fortsat skulle være opmærksom på.

Til støtte for det andet strategiske mål om demokratisk regeringsførelse, menneskerettigheder, herunder SRSR, og adgang til tjenesteydelser vil det bilaterale udviklingsprogram fokusere på engagementer, som fremmer forfatningssystemer, decentralisering, borgerinddragelse, civilsamfund, menneskerettigheder og adgang til retssystemet, lige adgang til primære sundhedsydelser og seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder.

Demokratisk deltagelse, social ansvarliggørelse og politiske og borgerlige rettigheder

Det danske engagement i civilsamfundet og menneskerettigheder er relevant og påkrævet for at opretholde et åbent og blomstrende civilt og demokratisk rum og for at vende CSO'ernes tilsyneladende aftagende rolle med hensyn til at forme den politiske dagsorden. Derudover er Danmark en betroet partner på grund af det mangeårige engagement med aktører i civilsamfundet og på området for menneskerettigheder i Kenya. Danmark vil støtte uddannelse af borgerne og kapacitetsudvikling af civilsamfundet for at øge borgerinddragelse og engagement i vigtige processer i overensstemmelse med Kenyas forfatningsmæssige krav om offentlig medbestemmelse. Det omfatter understøttelse af borgerens evne til at foretage overvågning af staten med hensyn til levering af basale sociale tjenesteydelser på nationalt og regions-niveau for dermed at styrke ansvarliggørelsen mellem borgeren og staten og anspore til forbedret statslig integritet. Læring og erfaringer fra et langvarigt rettighedsbaseret engagement med civilsamfundet i Kenya giver Danmark et godt fundament for at anvende en stærk menneskerettighedsbaseret tilgang og et særligt fokus på ikke-diskrimination og meningsfuld deltagelse af kvinder og unge.

Derudover vil en styrkelse af social ansvarliggørelse bidrage til at bekæmpe korrupcion ved at styrke borgernes overvågning af offentlige myndigheder. Decentralisering betyder, at det er helt afgørende at arbejde med regions-baserede organisationer, der kan interagere med regions-regeringer for at sikre ansvarliggørelse og levering af tjenesteydelser, især inden for decentraliserede funktioner. Danmark vil yderligere øge støtten til vigtige forandringsagenter, som fremmer fundamentale borgerlige og politiske menneskerettigheder, politisk ansvarliggørelse, kvinders og unge menneskers politiske deltagelse og rettigheder, herunder også for at beskytte og sikre støtte til kvinder, der stiller op til et offentligt embede.

Lighed for loven, adgang til retssystemet og menneskerettigheder

Den fortsatte reformstrategi og domstolenes uafhængighed i Kenya er ikke noget, der skal tages for givet. Retsvæsenet har været under politisk pres og lider under utilstrækkelig og uforudsigelig tilførsel af ressourcer fra det offentlige. Derudover er kun få internationale partnere engageret på retssektormrådet i Kenya, og støtte til retssystemet er også afgørende med hensyn til at kunne håndtere korrupcion i de forskellige sektorer. Danmark vil støtte en styrkelse af retsstatsprincippet og retssystemet med henblik på levering af tilgængelig, hurtig og gennemsigtig retspleje. Dette vil forbedre adgangen til retssystemet, reducere straffrihed og

beskytte menneskerettighederne, der er rodfæstet i forfatningen. Adgang til retssystemet spiller en vigtig rolle med hensyn til at styrke fattige og sårbare grupper, som fortsat er marginaliserede af både retssystemet og samfundet i øvrigt. Dette omfatter også systemisk kønsbaseret diskrimination og vidt udbredt diskrimination mod sårbare grupper i forhold til at opnå adgang til retssystemet og til de nye fundamentale rettigheder og frihedsrettigheder som nedfældet i forfatningen. Den danske støtte vil især være målrettet mod at øge antallet af kvinder, der forfølger sager gennem formelle og uformelle retssystemer. Erfaringen fra tidligere engagementer viser, at den hidtidige dansk støtte har været værdsat af kenyanske partnere og har forbedret adgangen til retssystemet blandt målgrupperne.

Decentralisering, offentlig ansvarliggørelse og lokal levering af tjenesteydelser

Danmark vil støtte decentralisering gennem kapacitetsudvikling af de institutioner, der har pligt til at levere serviceydelser, f.eks. regionerne, det overordnede Råd for Guvernører og relevante nationale statslige aktører. Det sker bl.a. med det formål at bidrage til styrkede og mere ansvarlige institutioner, forbedret levering af tjenesteydelser og borgerinddragelse, som i sidste ende har til formål at sikre, at decentraliseringen adresserer borgernes behov. Kenya står over for en enorm udfordring med at sikre en effektiv decentralisering af funktioner og offentlige tjenesteydelser i en række nøglesektorer, samtidig med at der skal opbygges grundlæggende institutionel kapacitet hos de lokale myndigheder. For at sikre, at decentraliseringen skrider frem og fortsat har bred støtte i den kenyanske befolkning, vil det være nødvendigt at forbedre indkomstskabelsen på regions-niveau for at opfylde de løbende behov for udviklingsfinansiering.

Tidligere støtte har vist resultater i forhold til levering af tjenesteydelser og inklusiv budgettering på regions-niveau. Danmark vil fortsætte sin støtte til opbygning af kapacitet med henblik på at styrke planlægning, budgettering og budgetimplementering, etablering og overholdelse af sund offentlig økonomistyring, monitorering og evaluering, samt adressering af de områder, hvor der opstår flaskehalsproblemer for levering af decentraliserede tjenesteydelser. Det vil også bidrage til en mere ansvarlig og gennemsigtig regeringsførelse. De forskellige regioners evne til at adressere tilstande af klimachok og muligheden for at tilpasse sig dette på lokalt niveau vil også blive prioriteret, herunder f.eks. kortlægning af klimamodstandsdygtighed og lignende typer af tiltag. Da den nationale regering og regions-regeringerne er indbyrdes afhængige, vil dansk støtte også gå til at styrke mekanismerne for relationer mellem disse.

Decentraliserede sundhedsydelser, herunder inden for seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder

I neksus mellem rettigheder, retfærdighed og decentraliseret regeringsførelse er lige adgang til basale primære sundhedsydelser, herunder vedrørende familieplanlægning og seksuel og reproduktiv sundhed, helt afgørende. Danmark befinder sig i en særlig gunstig position i forhold til støtte inden for dette område i kraft af sit historiske engagement i sundhedssektoren og den dermed forbundne tillid, som Danmark har opbygget i relation til de kenyanske partnere. Det omfatter høj teknisk og rådgivningsmæssig ekspertise og den konsekvente politiske prioritering af støtte til seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder på tværs af skiftende danske regeringer. Data tyder på, at tidligere dansk støtte har udfyldt et vigtigt tomrum, herunder i forhold til at sikre borgernes opsyn på området.

Der er fortsat behov for at sikre, at statslige sundhedsfaciliteter har tilstrækkelige ressourcer til at levere en omfattende pakke af tjenesteydelser. Danmark vil gennem de statslige systemer yde målrettet finansiering til centrale drifts- og vedligeholdelsesaktiviteter i alle primære sundhedsfaciliteter i hele landet og til etablering af de fornødne relationer mellem

lokalsamfund og sundhedsfaciliteter. Ved at anvende statslige systemer med tilknyttede kontrolforanstaltninger, vil Danmark bidrage til at styrke transparente økonomistyringsmekanismer på regions- eller facilitetsniveau, der ikke er sårbare over for korruption. Desuden vil der være et stort behov for støtte til det offentlige sundhedssystem i Kenya i kølvandet på den globale COVID-19-pandemi. Denne støtte vil bidrage til at styrke kapaciteten i det kenyanske sundhedsvæsen, herunder dets evne til at imødegå globale sundhedsudfordringer i fremtiden.

Dansk støtte vil især fokusere på de sårbare og marginaliserede grupper og på at forbedre fattigdomsorienteret adgang til primære sundhedsydelser. Det gælder især for at adressere uopfyldte behov for familieplanlægning og tjenesteydelser inden for reproduktiv sundhed og sundhed for mødre, nyfødte, børn og unge. Støtten vil sikre en styrkelse af seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder, herunder adgang til tjenesteydelser for særligt marginaliserede og sårbare grupper som f.eks. LGBT+-personer. Der vil også være fokus på at forhindre og reagere på kønsbaseret vold, ligesom der vil være en tværgående prioritering af piger og unge kvinder på flere forskellige områder, herunder i forhold til tidlig graviditet og ægteskab samt aktiviteter for at holde pigerne i skole.

Forventede overordnede resultatmål af den bilaterale støtte til demokratisk regeringsførelse, menneskerettigheder, herunder SRSR, og ligelig adgang til tjenesteydelser:

- Øget borgerdeltagelse i vigtige styringsprocesser og i forhold til at holde regeringen til ansvar;
- Forbedret adgang til retssystemet, reduceret straffrihed og øget beskyttelse af menneskerettigheder nedfældet i forfatningen;
- Stærkere og mere ansvarlige offentlige institutioner, forbedret lokal levering af tjenesteydelser, især inden for sundhed og øget borgerinddragelse;
- Øget adgang for fattige til primær sundhedspleje med fokus på sundhedsydelser til mødre, nyfødte, børn og unge på regions-niveau og større respekt for og forbedret adgang til seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder, herunder familieplanlægning, samt nedbringelse af kønsbaseret vold.

Af det samlede budget på 850 mio. kr. afsættes 160 mio. kr. til engagementer, der støtter regeringsførelse, rettigheder og decentralisering, og 200 mio. kr. til sundhed, herunder seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder.

Udviklingsengagementer til støtte for modstandsdygtighed, fred og stabilitet

Til det tredje strategiske måls ambition om at øge modstandsdygtighed, fred og stabilitet har Kenya brug for fortsat støtte til at imødegå freds- og sikkerhedsudfordringer. De udgør alvorlige hindringer for menneskelig og økonomisk udvikling og vækst i dele af landet, der allerede i uforholdsmæssig høj grad er påvirket af klimaforandringer, fattigdom og marginalisering. Under det bilaterale udviklingsprogram vil Danmark støtte udviklingen af kapacitet og effektivitet i civilsamfundet og en forbedret statslig kapacitet til at forhindre og imødegå voldelig ekstremisme, forhindre konflikter i forhold til naturressourcer og løse politiske konflikter. Hvad angår modstandsdygtighed vil Danmark støtte adgang til vand og lokale bæredygtige beskæftigelsesmuligheder og konfliktstyring for marginaliserede og sårbare lokalsamfund i det nordlige Kenya.

Forhindring af konflikt og imødegåelse af voldelig ekstremisme

Støtten til imødegåelse af voldelig ekstremisme vil især fokusere på at etablere alternative foranstaltninger for at supplere mere hårde metoder fra sikkerhedsstyrkernes side, der fokuserer på at imødegå angreb. Sådanne hårde metoder indebærer en risiko for yderligere radikaliserings og voldelig ekstremisme. Erfaring har vist, hvor vigtigt det er at prioritere kvinders sikkerhed, sikre muligheder for unge i særlig risiko og styrke samarbejdet mellem pligtholdere og rettighedshavere. En del af strategien vil være at knytte marginaliserede unge, som er i risiko for at blive rekrutteret af voldelige ekstremistiske grupper eller bander, til kompetenceudvikling, mentorer og uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder.

Denne støtte vil blive baseret på Danmarks viden om og erfaring med brug af en helhedsorienteret regeringstilgang til afradikalisering samt Danmarks mangeårige engagement med ikke-statslige aktører som f.eks. civilsamfund og religiøse organisationer i forhold til at adressere radikaliserings. Der vil blive etableret tæt synergi med engagementer, der har til formål at forhindre konflikter over naturressourcer, herunder vandressourcer, og over tilgængelighed af græsningsarealer, som er de primære kilder til konflikt i de tørre og delvist tørre områder af landet. I forbindelse med politiske konflikter vil der være særligt fokus på at imødegå underliggende årsager til etnisk motiveret konflikt, der især opstår omkring valg. Kvinder og piger er særligt udsat, når det kommer til voldelig konflikt, og Danmark vil give direkte støtte til at fremme kvinders lederskab i freds- og sikkerhedsprocesser.

Øget modstandsdygtighed i marginaliserede områder

I neksus mellem udvikling og humanitære indsatser er der behov for en øget og vedvarende indsats i de områder, der i særlig grad er fattige og marginaliserede, sårbare over for klimaforandringer og ofte er ramt af miljøforringelse og konflikt over svindende naturressourcer, herunder græsningsområder og vand. Investeringer i marginaliserede områder og grænseområder er vigtige for at øge befolkningens modstandsdygtighed, men disse områder spiller også en rolle med hensyn til at skabe den nødvendige accept af værtskab for flygtninge og fordrevne personer. Danmark vil støtte statslige og ikke-statslige aktører for at forbedre adgangen til og styringen af de begrænsede vandressourcer og til forbedring af sanitet i regioner i landets tørre og delvist tørre områder, primært i de nordlige, nordøstlige og kystnære dele af Kenya. Disse områder lider især under mangel på vand, har de højeste fattigdomstal og fungerer som værtssamfund for store mængder af flygtninge.

Med decentralisering er behovet for vand steget i de tørre og delvist tørre områder på grund af et voksende antal uformelle bosættelser, der forøger kampen om vand til både husholdningsbrug og produktionsbrug. Dette har ofte medført konflikter i disse områder. Dårlige sanitære forhold forværrer problemet med vand af dårlig kvalitet og vandrelaterede helbredsproblemer. Adgang til rent vand har en række sundhedsmæssige fordele og forhindrer spredningen af smitsomme sygdomme som f.eks. COVID-19. Danmark vil desuden prioritere støtte til styrkelse af tiltag i lokalsamfundene for at skabe lokal beskæftigelse, fremme fred og samarbejde mellem lokalsamfund og modstandsdygtighed over for klimaforandringer samt styrke bæredygtig og fredelig brug af naturressourcer. Engagementer på dette område vil bidrage til alle tre strategiske mål ved at støtte bæredygtig vækst, give øget adgang til decentraliserede tjenesteydelser på vandområdet og øge modstandsdygtigheden og livsgrundlaget for lokalsamfundene.

Forventede overordnede resultatmål af den bilaterale støtte til modstandsdygtighed, fred og stabilitet:

- Fald i voldelig ekstremisme og konflikter forbundet med politik og naturressourcer.
- Øget modstandsdygtighed i lokalsamfund og tilpasning til klimaforandringer gennem bæredygtig og fredelig brug af naturressourcer i tørre og delvist tørre områder.
- Øget og bæredygtig adgang til vand og sanitet i tørre og delvist tørre områder.

Af det samlede budget på 850 mio. kr. afsættes 110 mio. kr. til engagementer, der støtter fred, stabilitet og modstandsdygtighed, herunder forbedret adgang til vand og sanitet (70 mio. kr. til vand og sanitet anses også for en del af den grønne, bæredygtige og inklusive vækst). Derudover afsættes der 60 mio. kr. fra klimapuljen. Midlerne fra klimapuljen er øremærket initiativer, der støttet øget modstandsdygtighed over for klimaforandringer for marginaliserede og sårbare lokalsamfund i det nordlige Kenya.

Budget for bilateralt udviklingssamarbejde (oversigt i henhold til Finansloven 2020)*

	Budget (DKK)
Grøn vækst og beskæftigelse Bæredygtig, inklusiv og grøn vækst	450 mio.
Regeringsførelse og fred: Decentralisering, civilsamfund, menneskerettigheder, retssector, fred	200 mio.
Sundhed: Decentraliserede sundhedsydelser, mødres og børns sundhed og SRSR, seksuel og kønsbaseret vold	200 mio.
Klimapulje: Modstandsdygtighed i lokalsamfund berørt af klimaforandringer	60 mio.
I alt	910 mio.

* Ovenstående budgetoversigt i henhold til Finansloven 2020 er anderledes end den øvrige opdeling i dokumentet af prioritetsovråderne for det bilaterale udviklingsprogram, idet man i dokumentet i stedet har valgt at vise udviklingsprogrammets direkte støtte til de strategiske mål. De enkelte budgetlinjer omfatter også bevillinger til M&E, teknisk bistand, reviews og studier.

Resultater, monitorering og kommunikation

Den løbende monitorering, evaluering, og læring i relation til Danmarks bilaterale udviklingsprogram med Kenya vil være forankret på den danske ambassade i Nairobi, som vil rapportere om programmets fremdrift, væsentlige risici og foreløbige resultater for Danmarks engagement i Kenya. For at kunne følge opnåelsen af de planlagte resultater, vil der blive udarbejdet målbare indikatorer som en del af formuleringen af de konkrete engagementer. For at støtte dialogen mellem ambassaden og partnerne vil der blive etableret et resultatbaseret monitorerings- og evalueringssystem, der kan følge implementering og opnåelsen af resultater med særligt fokus på læring. Formålet med dette er at sikre, at resultater opnås som planlagt, at de er veldokumenterede, og at den danske støtte opnår tilstrækkelig værdi for investeringerne.

Der vil årligt blive gennemført en intern gennemgang af det bilaterale udviklingsprogram i form af en struktureret dialog med partnere, som vil gøre status over, hvordan programmet skrider frem. Denne ledes af ambassaden i Nairobi, som eventuelt kan trække på ressourcer fra de relevante kontorer i Udenrigsministeriet. Det vil i den forbindelse også blive vurderet, hvordan engagementerne i det bilaterale udviklingsprogram hænger sammen med andre instrumenter og finansieringskanaler. Der vil desuden blive udført en midtvejs gennemgang, der bl.a. baseres på de tekniske gennemgange af engagementer, som er blevet gennemført inden for den første halvdel af programmets implementeringsperiode. Det vil i den forbindelse også blive vurderet, hvordan engagementerne i det bilaterale udviklingsprogram relaterer sig til andre instrumenter og omvendt med henblik på at fastslå, hvordan ambitionen om at øge sammenhængen mellem de danske instrumenter skrider frem.

For at understøtte de strategiske mål og styrke Danmarks synlighed og omdømme i Kenya vil der blive udarbejdet en kommunikationsindsats på tværs af hele det danske engagement i Kenya. Videreformidling af udviklingsresultater til den danske offentlighed udgør et særskilt mål.

Bilag 1. Kort over Kenya

Bilag 2. Nøgletal for Kenya

Indikator	Værdi	År	Kilde:
Økonomiske nøgletal			
Overfladeareal (km ² , tusinde)	580,4 km ²	2019	WB WDI
Befolkning	47,5 mio.	2019	Folketælling
Bruttonationalprodukt, BNP (aktuelt USD)	87,9 mia.	2018	WB WDI
Vækst i BNP (årlig pct.)	6,31	2018	WB WDI
BNP per capita (aktuelt USD)	1711	2018	WB WDI
"Ease of doing business"-index	56	2019	WB DBI
Offentlige forbrugsudgifter (pct. af BNP)	12,9	2018	WB WDI
Skatteindtægter (pct. af BNP)	15,7	2017	WB WDI
Netto officiel udviklingsbistand (aktuelt USD)	49,3	2017	WB WDI
Netto officiel udviklingsbistand modtaget pct. af BNI	3,2	2017	WB WDI
Betalingsbalancestatus, pct. af BNP	-6,4	2017	WB WDI
Samlet gældsbyrde (pct. af BNI)	3,2	2018	WB WDI
Inflation, forbrugerpriser (årlig ændring i pct.)	4,7	2018	WB WDI
Sociale nøgletal			
Befolkningstilvækst (årlig pct.)	2,3	2018	WB WDI
Forventet levealder ved fødsel, i alt (år)	67,2	2017	WB WDI
Befolkningsalder 15-64 (pct. af samlet befolkning)	57,9	2018	WB WDI
Bybefolkning (pct. af samlet befolkning)	27,0	2018	WB WDI
Dødelighed, under 5 år (pr. 1.000 levendefødte børn)	41,1	2018	WB WDI
Mødredødelighed, modelleret estimat, pr. 100.000 levendefødte børn	342	2017	WB WDI
Andel af befolkning med adgang til en forbedret drikkevandskilde (pct. af samlet befolkning)	58,4	2015	WB WDI
Læger (pr. 1.000 personer)	0,2	2014	WB WDI
Prævalens af HIV, i alt (pct. af befolkningsalder 15-49)	4,7	2018	WB WDI
Grundskoleuddannelse (pct. brutto)	105,3	2017	WB WDI
Antal fattige, der lever for højst 1,90 USD/dag (2011 PPP) (pct. af befolkning)	36,8	2015	WB WDI
Indkomstandel for de nederste 20 %	6,2	2015	WB WDI
Miljømæssige nøgletal			
Skovareal (pct. af landareal)	7,80	2016	WB WDI
Personer der anvender mindst basale sanitetstjenesteydelser (pct. af befolkning)	29,80	2015	WB WDI
CO ₂ -udledning (ton pr. capita)	0,31	2014	WB WDI
Produktion af vedvarende elektricitet (pct. af total el-produktion)	87,5	2015	WB WDI
Vigtige menneskerettighedsdata			
Politiske rettigheder, 0-40 point	4	2018	Freedom house
Borgerlige rettigheder, 0-60 point	4	2018	Freedom house
Antal ratificerede menneskerettighedsinstrumenter (ud af 13)	8	2019	OHCHR

Bilag 3. Principper for formulering af de bilaterale udviklingsengagementer

Udvælgelsen og formuleringen af de enkelte udviklingsengagementer samt valg af partnere vil være baseret på en række principper:

Fokus på anvendelsen af alle danske instrumenter til opnåelse af strategiske mål.

Fundamentet for det nye bilaterale udviklingsprogram vil være de hertil knyttede engagementer, der spænder over de tre strategiske mål for den strategiske ramme for Danmark-Kenya 2021-2025. Hvert af disse engagementer retter sig mod ét primært strategisk mål, men vil typisk bidrage til flere strategiske mål. I tillæg hertil vil man søge at finde og etablere synergier og sammenhænge, ikke bare mellem disse engagementer, men også bredere på tværs af de mange andre danske instrumenter, som er i spil i Kenya.

Fokuseret og lean portefølje: Færre og dybere engagementer vil være ambitionen for det bilaterale udviklingsprogram, som vil have betydeligt færre engagementer, end tilfældet er i dag. Det vil gøre det muligt at udvikle dybere og mere tilpasningsdygtige engagementer. Færre engagementer i det bilaterale program vil desuden frigøre ressourcer på ambassaden. Ressourcer, der kan anvendes til brug for et dybere samarbejde med et bredere spektrum af partnere. Det vil sikre et øget fokus på fleksibilitet, så man i højere grad kan reagere proaktivt på de muligheder, behov og erfaringer, som opstår i løbet af en 5 årig programperiode.

Tidligere opnåede resultater: Engagementerne vil bygge på erfaringer fra både tidligere opnåede resultater og opståede udfordringer, idet nye tilgange afbalanceres over for hensynet til at fortsætte, hvad der har vist sig at virke. Engagementer vil blive valgt med blik for at udnytte partnerskaber, der har vist sig effektive til at opnå væsentlige udviklingsresultater. Eksisterende partnerskaber, der anses for at bidrage til de strategiske mål, og som har vist sig at kunne levere resultater, vil fortsætte. Derudover vil porteføljen kombinere stabile og skalerbare interventioner med mindre, mere innovative interventioner, der til gengæld indebærer en højere risiko for at slå fejl. Dette er for at sikre en portefølje af engagementer, der kan levere store, skalerbare resultater og innovative tilgange, der kan adressere udviklingsudfordringer, og som kan genanvendes, samtidig med at man opretholder et ressourcemæssigt håndterbart program.

Tilpasningsdygtigt design: Engagementerne i det bilaterale udviklingssamarbejde vil blive udformet ved brug af en relativt tilpasningsdygtig og iterativ tilgang til implementeringen, både ved at sikre så meget fleksibilitet som mulig, så man kan skifte tilgange undervejs, og ved regelmæssige gennemgange af engagementerne. Tilpasning kan bl.a. bestå af tilføjelse/fjernelse af engagementer, justering af engagementers resultatmål, justering af budget, tilbud eller krav om teknisk assistance, iværksættelse af evalueringer samt justering af den overordnede dialog med partnere. Udenrigsministeriets Kenya Task Force vil gennemføre en årlig let samlet porteføljegennemgang af programmet under ledelse af ambassaden i Nairobi.

Bæredygtighed og omstilling: Samarbejdet vil blive udformet, så det bidrager til styrket kapacitet og en mere solid økonomisk base for at sikre langsigtede bæredygtige resultater. Dette gælder både i forhold til partnere i og uden for regeringen. Danmarks støtte til kapacitetsudvikling vil være baseret på de konkrete behov og på lokalt ejerskab og bør bistå med at fremme partnernes egen ansvarlighed for udviklingsprocesserne. Et særligt aspekt vil være at styrke forholdene for national ressourcemobilisering.